Беш йиллиқни муддатидан илгари бажарамиз

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

20-йил чиқиши

№ 121 (4837).

21 июнь

Пайшанба

1973 йил

Баҳоси 2 тийин.

БУНКЕР—ПРИЦЕП—ХИРМОН

Республикадаги пойтахт область деҳқонлари дастлабки минг гектар майдондаги ғаллани ўриб олдилар. Бекобод, Бўка ва бошқа ғаллакор районларнинг хўжаликлари лалми ерларнинг ҳар гектаридан ўрта ҳисобда ўн центнердан арпа дони олмоқдалар, Бу—планда белгиланганидан анча кўп.

Тошкент областининг механизаторлари Украина комбайнчиларининг мурожаатига жавобан донли экинларнинг ҳосилини ғоят қисқа муддатда ва нес-нобуд этмай ўриб-йиғиб олишга аҳд қилдилар. Ўрим-нинг дастлабки кунларидаёқ далага икки юз комбайн чиқди. Бу комбайнлар билан ҳар куни икки-уч минг гектар майдондаги ғалла ўриб олинмоқда. Калинин районидаги хўжаликларнинг далаларида ҳозирдаёқ ҳосилнинг ҳатто 40 проценти йиғиштириб олинди. Келес массивидан кўп дон ташиб келтирилди. Бу ерда айниқса арпадан мўл ҳосил олинмоқда. Бўкаликлар бутун экин майдонининг учдан бир қисмидаги бошоқли экинларни ўриб олишди.

«Ғаллақудуқ» совхозида ҳосил жадал йиғиштириб олинмоқда. Бу ерда комбайнлар группа усулида икки сменада ишлатилмоқда. Контролерлар ўрим-йиғим сифатини кузатиб, донли экинларни яхшилаб ўриб олишда механизаторларга ёрдам бермоқдалар. Агрегатларга иккитадан прицеп бириктириб қўйилган. Биринчи прицепга дон тўкилаётганида иккинчи прицеп донни механизациялашган хирмонга олиб боради. Шундай қилиб, комбайн транспорт қайтиб келишини кутиб бекор туриб қолмайди.

Совхозда ўрим-йиғим штаби ташкил қилинган. Штаб ҳар куни кечқурун ўрим-йиғим ишларининг натижаларини чиқаради. Бу ерда ўримда, ғаллани хирмонга ташишда энг яхши натижаларга эришган кишиларнинг номлари ўқиб эшиттирилади, илғорларга мукофотлар берилади. Бу совхоз ўрим-йиғим суръатлари жиҳатидан областда илғор хўжаликлардан биридир. (ЎзТАГ).

ВАШИНГТОН. 19 июнда АҚШ давлат департаментининг СССР ва АҚШ давлат байроқлари билан безатилган Франклин залида КПСС Марказий Комитети Бош секретари Л. И. Брежнев ва АҚШ президенти Р. Никсон иштирокида Совет Иттифоқи билан Америка Қўшма Штатлари ўртасида қатор битимлар имзоланди. Суратда: битимларни имзолаш пайти. ТАСС фотохроникаси.

ЗАРБДОРЛАР ДАЛАСИДА

Оққўрғон районидаги 1-«Оққўрғон» совхозининг 1-бўлими пахтакорлари июнь ойида ғўза парваришини қизғин давом эттирмоқдалар.

Бўлим аъзолари мавжуд майдоннинг ҳар гектарида 100 минг тупдан кўчат сақлаганлари ҳолда, қатор ораларига ишлов беришни яхши йўлга қўйдилар.

Айни кунларда ғўзага иккинчи сув бериляпти. Биринчи сувда ҳар гектар ерга 100 килограмм дан селитра солган миришкорлар, иккинчи сувда 150 килограммдан минерал ўғит ва маҳаллий ўғит аралашмаси беряптилар. 126 гектар ердаги ғўза иккинчи сувга қондирилди.

Баравж ғўзалар дуркун ўсяпти. Пахтакорлар тадбиркорлик билан иш тутиб, ҳар гектаридан 35 центнердан пахта хирмони бунёд этишга аҳд қилганлар.

Дала ишларида У. Усаров, Б. Аҳмедов, З. Ахтямова, К. Аҳмедова, Е. Яссақов, О. Мўминова каби механизатор ва ишчиларнинг ҳиссаси катта бўляпти.

Бўлимнинг Мамат Омонов, Бобохон Сариевлар етакчилик қилаётган бригада деҳқонлари эса 40 центнерлик маррани кўзлаб тер тўкиб меҳнат қиляпти. Зарбдорлар барча омилкорликларни ишга солиб, ишни пухта ташкил этган ҳолда ғўзага ишлов беришни кундан-кунга кучайтиришмоқда.

Р. КЎЧАРОВ.

ОҚ УЙДА МУЗОКАРАЛАР ДАВОМ ЭТТИРИЛДИ

ВАШИНГТОН, 20 июнь. (ТАСС). Кеча Оқ уйда КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев билан АҚШ президенти Р. Никсон ўртасида музокаралар давом эттирилди. СССР билан АҚШ ўртасидаги савдо-иқтисодий муносабатларга доир масалалар қараб чиқилди.

Томонлар ўтган йил мобайнида ана шу муносабатларни ривожлантиришда анча катта муваффақиятга эришилганлигини мануният билан қайд қилдилар. Ҳар иккала мамлакат ўртасида кенг миқёсда ва узоқ муддатга мўлжалланган ўзаро фойдали асосда савдо-иқтисодий алоқаларни янада ривожлантириш йўллари ва формалари қараб чиқилди.

Музокараларда Совет томонидан — СССР Ташқи ишлар министри А. А. Громико, СССР Ташқи савдо министри Н. С. Патоличев, Граждан авиацияси министри Б. П. Бугаев, СССРнинг АҚШдаги элчиси А. Ф. Добринин, КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг ёрдамчилари Г. Э. Цуканов, А. М. Александров қатнашдилар.

Музокараларда Америка томонидан —давлат секретари У. Рожерс, молия министри Ж. Шульц, АҚШ президентининг ёрдамчилари Г. Киссинжер, П. Флэниган, Ж. Коннэлли ва Оқ уйнинг масъул ходими Х. Сонненфельдт иштирок қилдилар.

СОВЕТ-АМЕРИКА БИТИМЛАРИ ИМЗОЛАНДИ

ВАШИНГТОН, 19 июнь. (ТАСС махсус мухбирлари). Бугун АҚШ давлат департаментининг СССР ва АҚШ давлат байроқлари билан безатилган Франклин залида КПСС Марказий Комитети Бош секретари Л. И. Брежнев ва АҚШ президенти Р. Никсон иштирокида Совет Иттифоқи билан Америка Қўшма Штатлари ўртасида бир қанча битимлар имзоланди.

Битимларни имзолаш чоғида ҳозир бўлган кишилар Л. И. Брежнев билан Р. Никсонни давомли қарсаклар билан кутиб олдилар.

Қишлоқ хўжалиги соҳасида ҳамкорлик қилиш тўғрисида, транспорт соҳасида ҳамкорлик қилиш тўғрисида, жаҳон океанини тадқиқ этиш соҳасида ҳамкорлик қилиш тўғрисида битимлар ҳамда аloқалар, айрибошлов ва ҳамкорлик тўғрисидаги умумий битим имзоланди.

Битимларни Совет ҳукумати номидан СССР ташқи ишлар министри А. А. Громико, АҚШ ҳукумати номидан — АҚШ давлат секретари У. Рожерс имзоладилар. Қишлоқ хўжалиги соҳасида ҳамкорлик қилиш тўғрисидаги битимни СССР ҳукумати номидан Ташқи ишлар министри А. А. Громико, АҚШ ҳукумати номидан Қишлоқ хўжалиги министри Э. Батц имзоладилар.

Битимларни имзолаш чоғида Совет томонидан СССР Ташқи савдо министри Н. С. Патоличев, Граждан авиацияси министри Б. П. Бугаев, КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг ёрдамчилари Г. Э. Цуканов, А. М. Александров, СССРнинг АҚШдаги элчиси А. Ф. Добринин, СССР Олий Советининг депутатлари Г. А. Жуков, Л. М. Замятин, А. Б. Чаковский, АҚШ институтининг директори Г. А. Арбатов қатнашдилар.

Л. И. Брежнев анча вақт давом этган суҳбат чоғида тинчлик ва халқаро хавфсизликни мустаҳкамлашга қаратилган совет ташқи сиёсатининг мақсадларини батафсил баён қилди, Л. И. Брежнев ҳар иккала мамлакат раҳбарлари 1972 йил май ойида Москвада учрашган пайтдан буён Совет-Америка муносабатларининг ривожланиши ва ривожлантириш йўлида АҚШ президенти Р. Никсон билан Москвадаги учрашув натижасида имзоланган ҳужжатларда белгиланган йўл тўғри йўл эканлигини тасдиқлади.

Бу йўлни, деди Л. И. Брежнев, бундан буён ҳам мустаҳкамлаш ва ривожлантириш зарур. Ҳозирги Совет-Америка музокараларининг мақсади ҳам ана шунда. Л. И. Брежнев имзоланган ва СССР ти элчиси А. Ф. Добринин, ТАССнинг Бош директори Л. М. Замятин, СССР Фанлар академиси АҚШ институтининг директори Г. А. Арбатов, СССР Ташқи ишлар министрлиги коллегиясининг аъзоси Г. М. Корниенко, Совет элчихонасининг ходимлари ҳозир бўлдилар.

Америка томонидан АҚШ президентининг миллий хавфсизлик масалалари бўйича ёрдамчиси Г. Киссинжер, Молия министри Ж. Шульц ва АҚШ ҳукуматининг бошқа аъзолари, конгресс раҳбарлари, сенат комиссияларининг аъзолари, конгресс аъзолари, давлат департаментининг ҳамда АҚШдаги бошқа министрликларнинг ходимлари иштирок этдилар.

Залда Совет, Америка ва чет эл журналистларининг катта группаси бор эди.

МЕВА АСРАЛАДИГАН ОМБОР

ОРЖОНИКИДЗЕ районидаги «Правда» колхози территориясида бир йўла бир ярим тонна мевани қабул қилиб оладиган мева омбори қурилди. Бу омборда ҳароратни ва камераларда ҳавонинг намлигини бир меёрга солиб турадиган автоматлар ўрнатилган, мева ортиш ишлари механизациялаштирилган. Мева асраладиган омборга темир йўл тармоғи келиб туташган. Ҳозир мева асраладиган омборни ишга тушириш учун қабул қилиб олишга тайёргарлик кўрилмоқда.

Л. И. БРЕЖНЕВ АҚШ СЕНАТОРЛАРИ БИЛАН УЧРАШДИ

ВАШИНГТОН, 20 июнь. (ТАСС). КПСС Марказий Комитети Бош секретари Л. И. Брежнев кеча АҚШ конгресси ташқи ишлар сенат комиссиясининг раиси У. Фулбрайт бошчилигидаги шу комиссия аъзолари билан учрашди. Учрашувда демократларнинг сенатдаги раҳбари М. Мэнсфилд ва республикачиларнинг сенатдаги раҳбари Х. Скотт, комиссия аъзолари Ж. Айкен, Г. Бейкер, Ф. Черч, Р. Гриффин, В. Хартке, Г. Хэмфри, Ж. Жавитс, Г. Макги, Ж. Макговерн, Э. Маски, Ж. Пасторе, К. Пелл, Ж. Пирсон, Ч. Перси, Э. Холлингс, Р. Швейкер, Ж. Спаркмэн, С. Саймингтон, шунингдек конгресс аъзоларидан Т. Морган ва П. Фрелингхизен қатнашдилар.

Учрашувда совет томонидан СССР Ташқи ишлар министри А. А. Громико, СССР Министрлари Н. С. Патоличев ва Б. П. Бугаев, КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг ёрдамчилари Г. Э. Цуканов, А. М. Александров, СССРнинг АҚШдаги элчиси А. Ф. Добринин, СССР Олий Советининг депутатлари Г. А. Жуков, Л. М. Замятин, А. Б. Чаковский, АҚШ институтининг директори Г. А. Арбатов қатнашдилар.

Л. И. Брежнев анча вақт давом этган суҳбат чоғида тинчлик ва халқаро хавфсизликни мустаҳкамлашга қаратилган совет ташқи сиёсатининг мақсадларини батафсил баён қилди, Л. И. Брежнев ҳар иккала мамлакат раҳбарлари 1972 йил май ойида Москвада учрашган пайтдан буён Совет-Америка муносабатларининг ривожланиши ва ривожлантириш йўлида АҚШ президенти Р. Никсон билан Москвадаги учрашув натижасида имзоланган ҳужжатларда белгиланган йўл тўғри йўл эканлигини тасдиқлади.

Бу йўлни, деди Л. И. Брежнев, бундан буён ҳам мустаҳкамлаш ва ривожлантириш зарур. Ҳозирги Совет-Америка музокараларининг мақсади ҳам ана шунда. Л. И. Брежнев имзоланган ва СССР билан АҚШ ўртасидаги ўзаро фойдали амалий ҳамкорлик доирасини кенгайтирадиган тўртта янги битимнинг аҳамиятига юксак баҳо бериб, янги муҳим битимлар, шу жумладан стратегик қуролярғларни чеклаш каби масалага доир битим тайёрланаётганлигини сенаторларга маълум қилди.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари айтдики, Америка томонининг — президент ва АҚШ конгрессининг ижобий ёндошуви ҳам янги муносабатларни ривожлантириш жараёнида катта роль ўйнади.

Л. И. Брежнев Совет-Америка иқтисодий алоқаларининг ривожланишига тўхталиб, бундай деди: Бу соҳадаги ҳамкорлик узоқ даврга мўлжалланган кенг кўламли бўлса ва бир-бирларини камситмай амалга ошириладиган бўлса, ҳар иккй томон учун катта имкониятлар очиб беради.

Баъзи кишилар мамлакатларимизни «ўтабўюк давлатлар» деб атайдилар ва бу сўзларга ўзларича маъно берадилар: гўё бошқа мамлакатларнинг манфаатлари ҳисобига тил бириктиралётган эмиш, деб сўзини давом эттирди КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари. Аммо Москвада келишиб олинган тадбирлар ва биз ҳозирги кунда муҳокама қилаётган нарсалар бошқа халқларга бирор даражада зарар етказадими, ахир? Бунинг аксича, Совет-Америка муносабатларидаги ижобий силжишлар умумий вазиятга энг самарали таъсир ўтказади, халқаро иқлимни яхшилайди, тинчлик ва халқаро хавфсизликни мустаҳкамлайди.

Сўнгра Л. И. Брежнев Европа проблемаларига ўхталиб ўтди. Европа,— деди у,— экономикаси юксак даражада ривожланган қитъадир. Бу қитъада жуда катта маданий бойликлар тўпланган. Аммо шу билан бирга худди шу қитъада тарихда бўлиб ўтган барча урушлардан кўра энг даҳшатли урушлар, шу жумладан икки жаҳон уруши бошланиб кетган эди. Европа халқлари ўз болаларининг тақдири учун, келажакдаги янги авлодлар учун ташвиш тортмай, тинч-осойишта яшашлари муҳимдир. Худди ана шу мақсадлар Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ташқи сиёсатининг диққат марказида турибди. Бошқа социалистик мамлакатлар ҳам худди шу йўлда ҳаракат қилмоқдалар. Европада тинчликни мустаҳкамлаш ғоясини Франция, Германия Федератив Республикаси ва Ғарбий Европадаги бошқа давлатларнинг ҳукуматлари қўллаб-қувватлаётганлигини мамнуният билан қайд қиламиз.

Л. И. Брежнев президент ва АҚШ сенати Европа хавфсизлиги ғоясини қўллаб-қувватлаётганлиги муҳим эканлигини, бу ҳол Хельсинкида Умумевропа кенгашига тайёргарликка боғишланган маслаҳат учрашуви давомида ижобий роль ўйнаганлигини таъкидлади.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Европада қуролярғларни ва қуролли кучларни қисқартириш масаласига тўхталиб, Совет Иттифоқи бу ғояни илгари сурганлигини эслатиб ўтди. Ҳозирги вақтда ана шу мавзуда музокаралар олиб боришга ҳамма рози эканлигини кўриб турибмиз. Бу музокараларни, деди у, барча мамлакатларнинг хавфсизлиги манфаатларини эътиборга олиб осойишталик билан, ишчанлик вазиятида ўтказиш керак.

Л. И. Брежнев халқаро проблемалар орасида Вьетнамда урушнинг тўхатилиши тўғрисидаги масалани алоҳида кўрсатиб ўтди. Л. И. Брежнев Вьтенамга бағишланган Париж конференциясининг якунловчи актини имзолаган Совет Иттифоқи бу актнинг моддаларига қаттиқ риоя қилади, деб таъкидлади. Биз,— деди у,— Париж конференцияси ва битимининг бошқа иштирокчилари ҳам шундай ҳаракат қиладилар, деб кутамиз.

Л. И. Брежнев суҳбат давомида ҳар бир мамлакатнинг қонунлари, традициялари ва урф-одатларига албатта, тегишинча риоя қилган ҳолда, маданий бойликларни, ахборотни кенг айирбошлаш, туризмни кенгайтириш халқлар ўртасида ҳамжиҳатлик ва ишончни мустаҳкамлаш учун катта аҳамиятга молик эканлигини айтди. Л. И. Брежнев АҚШ конгресси билан СССР Олий Совети ўртасидаги алоқаларни кенгайтириш кераклигини таъкидлади. Ҳар иккала мамлакатнинг касаба союзлари ўртасида алоқа ўрнатиш ва бунда раҳбар арбоблар ўртасидаги алоқаларни ҳам, меҳнаткашларнинг делегацияларини бир-бирига юборириб туришни ҳам кўзда тутиш, деди Л. И. Брежнев, катта аҳамиятга эга бўлур эди.

Л. И. Брежнев сенаторларнинг бир қанча саволларига жавоб қайтарди.

АҚШ сенати ташқи ишлар комиссиясининг раиси У. Фулбрайт учрашувнинг америкалик қатнашчилари номидан КПСС Марказий Комитети Бош секретарига шу қабул учун миннатдорчилик билдирди ва суҳбатдан ғоят мамнун бўлганлигини айтди. Бизнинг мамлакатларимиз, деди у, муносабатларнинг янги даврига қадам қўймоқдалар. Биз белгиланган йўлдан зўр ғайрат билан олға боришимиз керак.

АҚШ ПРЕЗИДЕНТИ Р. НИКСОННИНГ СОВЕТ ЖУРНАЛИСТЛАРИ БИЛАН СУҲБАТИ

ВАШИНГТОН, 19 июнь. (ТАСС махсус мухбири). АҚШ президенти Р. Никсон Оқ уйда бир группа совет журналистлари билан учрашди. Совет матбуоти, телевидение ва радиоси вакиллари, АҚШ президентига сиз ўтган йил мобайнида Совет-Америка муносабатларининг ривожи натижаларига ва бу муносабатларнинг истиқболларига қандай баҳо берасиз, деб савол бердилар.

Совет-Америка муносабатларини ривожлантиришда эришилган муваффақиятлардан ғоят мамнунмиз, деди Р. Никсон. Мен ўйлайманки, ҳозирги вақтда бўлаётган олий даражадаги учрашув ўтган йил Москвада олиб борилган музокараларга қараганда янада самаралироқ бўлади. Бу учрашув ҳатто янада кўпроқ натижа беришига ишонаман, деб таъкидлади президент.

Қўшма Штатлар президенти билан КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг бир-бирини билиб олганликлари ва бир-бирларини тушунаётганликлари айниқса муҳимдир, деб уқтириб ўтди Р. Никсон. Ўтган йили биз бир-биримиз билан танишмоқ учун анчагина вақт сарфлаган эдик. Эндиликда бир-биримизни билиб олганлигимиз музокараларнинг муваффақияти учун каттагина аҳамиятга эга. Бу йил биз ишни анча тезроқ бошладик.

Р. Никсон Вьетнамда уруш тамом бўлганлигидан ғоят мамнун эканлигини билдирди. Унинг сўзига қараганда, бу уруш ўтган йили Совет-Америка муносабатларини анчагина хиралаштирган эди. Ғарбий Шарқи-Жанубий Осиёда Қўшма Штатлар учун ҳали ҳам ҳал қилинмаган проблемалар мавжуд бўлсада, лекин шу проблемалар орасида энг хунуги — Вьетнамдаги уруш кун тартибидан олиб ташланган. АҚШ президентининг фикрича, Вьетнамдаги урушнинг тугаши Совет-Америка музокаралари учун бу йил қулайроқ вазият вужудга келтирди.

— Биз олий даражадаги учрашувларимиз муваффақиятли ўтишига ғоят умидвормиз, — деди суҳбатининг охирида АҚШ президенти.

Н. КОЛЕСОВ.

БИЛДИРИШ

Меҳнаткашлар депутатлари Тошкент область Советининг ижроия комитети область Советининг депутатларига маълум қиладики, шу йил 26 июнда XIV чақириқ область Советининг I-сессияси чақирилади.

Сессия кун тартибига қуйидаги масалалар киритилади:

1. Ташкилий масалалар;
2. Сайловчилар наказларининг бажарилиши бўйича тадбирлар плани ҳақида;
3. Областда мактабгача бўлган жамоат тарбиясининг аҳволи ва уни янада яхшилаш тадбирлари ҳақида.

Сессия Ўзбекистон КП Тошкент область комитетининг мажлислар залида (Ўзбекистон кўчаси, 9) соат 11 да очилади.

* * *

Меҳнаткашлар депутатлари Тошкент шаҳар Советининг ижроия комитети депутатларга маълум қиладики, шу йил 27 июньда соат 11 да Ўзбекистон КП Тошкент область комитетининг мажлислар залида (Ўзбекистон кўчаси, 9), XIV чақириқ шаҳар Советининг I сессияси чақирилади.

Сессия кун тартибига қуйидаги масалалар киритилади:

1. Ташкилий масалалар.
2. Халқ истеъмол товарлари ишлаб чиқаришни кенгайтириш ва сифатини яхшилаш бўйича шаҳар корхоналарининг аҳволи ва улар ишини янада яхшилаш тадбирлари тўғрисида:
3. Сайловчилар наказларини амалга оширишда Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг тадбирлар плани ҳақида.

СОЦИАЛ-ИҚТИСОДИЙ ПЛАНЛАШТИРИШГА КЕНГ ЙЎЛ

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

Илгари хабар берилганидек, 19 июнда Тошкент область партия комитетининг пленуми бўлиб ўтди. Пленумда «Областда комплекс социал-иқтисодий планлаштириши янада ривожлантириш тўғрисида»ги ҳамда «Кечки ишчи ва қишлоқ ёшлари мактаблари фаолиятини янада яхшилаш чоралари тўғрисида»ги масалалар муҳокама қилинди.

Биринчи масала юзасидан Тошкент область партия комитетининг секретари **Н. И. Малихин** доклад қилди.

Докладчи шуни таъкидладики, халқ хўжалигини ривожлантириш тўққизинчи беш йиллик планининг тўла ва ошириб бажарилиши ҳозир бизнинг ички ҳаётимиз ва халқаро майдонда янги-янги муваффақиятларга эришишимизни таъминлаш учун ҳал қилувчи аҳамиятга эгадир.

Халқ хўжалигимиз катта-катта ютуқларга эришди. Тўққизинчи беш йиллигининг ўтган икки йили ва беш ойда бутун еттинчи беш йилликда ишлаб чиқарилганидан кўпроқ саноат маҳсулоти тайёрланди. Областимиз меҳнаткашлари ҳам маълум ютуқларни қўлга киритдилар. Ўтган икки йилу беш ой ичида областимиз саноати пландагидан ташқари 200 миллион сўмликдан кўпроқ маҳсулот реализация қилди. Саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш ҳажми саккизинчи беш йилликнинг шу давридагига қараганда 27 процент ошди.

Тўққизинчи беш йилликнинг ўтган икки йилида саноат ишлаб чиқариш суръатлари анча ўзгарди. Айниқса, халқ хўжалигида техника даражасини янада ошириши таъминловчи прогрессив тармоқлар — электр энергетика, химия саноати, машинасозлик ва металл ишлаш бошқа тармоқларга қараганда илдам суръатлар билан тараққий этди. Ўтган икки йилу беш ойда пўлат, прокат, кўмир, минерал ўғитлари, химия асбоб-ускуналари, пахта териш машиналари, культиваторлар ва бошқа маҳсулот турларини ишлаб чиқариш бўйича план топшириқларни ортиги билан ado этилди.

Кенг истеъмол товарлари ишлаб чиқарувчи саноат тармоқлари ҳам тез суръатлар билан ривожланди. Бу халқ фаровонлигини янада оширишга ёрдам берди.

Шу йилнинг беш ойида маҳсулот реализацияси плани 103 процент қилиб бажарилди. Пландагидан ташқари 43,7 миллион сўмлик маҳсулот реализация қилинди. Ишлаб чиқариш ҳажми ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 8,7 процент ошди.

Тўққизинчи беш йилликнинг ўтган даврида қишлоқ меҳнаткашлари ҳам фидокорона меҳнат қилдилар. Пилла етиштириш 1973 йил плани муваффақиятли бажарилди. Давлатга чорвачилик маҳсулотлари сотиш беш ойлик плани ортиги билан ado этилди. Янги сабзавот ҳосилини йиғиб-териб олиш ҳамма жойда қизғин давом этяпти. Областимизнинг галла ва пахта далаларида юксак ҳосил учун кураш ҳал қилувчи босқичга кирди.

КПСС Марказий Комитетининг апрель Пленуми коммунистларни, барча меҳнаткашларни партия XXIV съезди белгилаган барча план топшириқларини тўла ва ошириб бажариш учун мустаҳкам негиз яратиш учун беш йиллигининг учинчи йилида зарбдор меҳнат қилишга, халқ хўжалиги барча тармоқларининг самарадорлигини ошириш ва тайёрланаётган маҳсулот сифатини яхшилашга эришишга чақирди. Бу барча партия ташкилотларидан ташкилий-оммавий ва ғоявий-тарбиявий ишларни янада яхшилашни талаб этади.

Планлаштириш ва бошқаришнинг барча системасини такомиллаштириш, келажакни олдиндан билиш, хўжалик ва социал тараққиётни илмий-асосли планлаштириш ҳозирги вақтда партия ташкилотларининг фаолиятида марказий ўрин эгаллаши керак.

Шунинг учун бошқариш ва раҳбарлик қилишнинг корхоналар, колхозлар, совхозлар ва областимиз бошқа бўлинмалари коллективларининг социал-иқтисодий ривожланишини комплекс планлаштириш каби муҳим формаларни жорий қилишга катта эътибор бериш зарур.

Ленинград партия ташкилоти бундан олти йил муқаддам ишлаб чиқариш коллективларини социал ривожлантиришни планлаштириш ҳақидаги ташаббус билан чиқди. Шундан сўнг ўтган муддат ичида социал планлаштириш ғояси кенг жамоатчиликнинг диққат-эътиборини ўзига тортди ва саноат ҳамда қишлоқ хўжалик корхоналари коллективлари томонидан амалга оширилабошланди.

Маълумки, илгари ишлаб чиқариш коллективи асосан иқтисодий ривожланиш плани асосида ишларди. Бу планда фақатгина коллективнинг ишлаб чиқариш вазифалари, унинг меҳнат унумдорлиги назарда тутиларди. Шундай қилиб ходимларнинг социал аҳволи ва ишлаб чиқаришдаги ролларини ўзгартириш билан боғлиқ бўлган жуда кўп жараёнлар диққат-эътибордан четда қоларди.

Социал планлаштиришнинг аҳамияти шундаки, у фақатгина кишиларнинг меҳнат фаолиятини қамраб олмай, айни вақтда ишлаб чиқариш коллективининг социал структурасини ривожлантириш, меҳнаткашларнинг иш, турмуш шароитларини яхшилаш, ижтимоий-сиёсий фаолиятини ошириш билан боғлиқ бўлган масалаларни ҳам қамраб олади.

Илғор корхоналар тажрибаси коллективни социал-иқтисодий ривожлантиришнинг ягона планини тузиш мақсадга мувофиқлиги кўрсатмоқда.

Унинг биринчи қисми ишлаб чиқариш коллективини иқтисодий ривожлантиришни такомиллаштиришга қаратилган асосий йўналишлардан иборат бўлиб, қуйидагиларни ўз ичига олади:

— ишлаб чиқаришни ривожлантиришнинг асосий техник-иқтисодий кўрсаткичлари;

— ишлаб чиқаришнинг техник даражасини ошириш;

— тайёрланаётган буюмларнинг техник даражасини ошириш;

— ишлаб чиқаришни, меҳнат ва бошқаруви ташкил этиш асосларини, шунингдек ягона комплекс планни ишлаб чиқиш методикаси бўйича ўқув ташкил этилди.

Биринчи план 1968 йилнинг охирида ишлаб чиқилди ва 1969—1970 йилларга мўлжалланди. Сўнгра 1971—1975 йилларга мўлжалланган перспектив комплекс план ишлаб чиқилди. Уни яратишда хўжалик раҳбарлари, партия, касаба союз ва комсомол ташкилотлари, инженер-техник ходимлар, илғорлар ва новаторлар фаол иштирок этдилар.

Социал-иқтисодий ривожланиш икки йиллик планини амалга ошириш давомида 287 та йирик тадбир жорий қилинди. Унинг иқтисодий самарадорлиги 705 минг сўмни ташкил этди.

Корхона коллективи сўнгги икки йилда меҳнат унумдорлигини 14,2 процент, рентабелликни 17,7 процент оширди. Янги поток, автомат линиялар жорий қилинди. Мамлакатда биринчи бўлиб мис симини тўхтовсиз қуйиш ва прокат қилиш қурилмаси ўзлаштирилди. 21 хил маҳсулот юксак категориядаги сифат билан чиқарилмоқда, уларнинг учтаси эса Давлат сифат белгисини олишга муяссар бўлган. Бошқаришнинг автоматлашган системаси ишлаб чиқилмоқда, саноат телевидениеси жорий қилинмоқда.

Завод меҳнаткашларининг моддий фаровонлиги ортмоқда. Социал-маданий ва маиший тадбирлар фонди икки барвар кўпайди. Олий ва ўрта маълумотли ишчилар сони 27 процент ошди. Ишчиларни коммунистик руҳда тарбиялаш, меҳнат интизомини мустаҳкамлаш ва меҳнаткашларнинг ижтимоий-сиёсий активлигини ошириш бўйича ишлар анча яхшиланди.

Область партия комитетининг бюроси областдаги барча шаҳар ва район партия комитетлари, бошлангич партия ташкилотларига кабель заводи коллективи тажрибасини кенг оммалаштириш тўғрисида қарорлар қабул қилди.

Тошкент кабель заводи коллективининг иш тажрибаси 1972 йилда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида муҳокама қилинди ва юксак баҳо олди. Ўзбекистон КП Марказий Комитети партия органларининг эътиборини социал-иқтисодий ривожланиш комплекс планининг моҳияти ва мазмунини ҳамда ана шу белгиланган планни амалга оширишда ҳар бир меҳнаткашнинг ҳиссасини ишчи-хизматчилар онгига сингдириш, хўжалик кадрлари томонидан бошқаришнинг илмий асосларини, ишлаб чиқариш экономикасининг билимларини қатъий ўрганишга эришиш, корхоналарда илмий тадқиқотларни ривожлантириш, коллективнинг социал ривожланиш масалаларига қаратди.

Социал иқтисодий планлаштириш областимиз ва республикамиз илғор қишлоқ хўжалик коллективлари томонидан ҳам жорий қилина бошланди.

Ўзбекистон КП Марказий Комитети қўмита «Поп районидаги Ленин орденли В. И. Ленин номли колхознинг иқтисодий ва социал ривожланиш плани тўғрисида» қарор қабул қилди. Унда бу план маъқулланди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети эътиборимизни ана шу соҳадаги иш муттасил давом этиши ва такомиллаштирилишига, уни ишлаб чиқариш коллективларининг ривожланиш истиқболлари, меҳнаткашларнинг моддий фаровонлиги ва маданиятини тинмай ошириш вазифалари билан мустаҳкам боғланган ҳолда олиб боришга қаратмоқда.

Областимизда социал-иқтисодий ривожланиш комплекс планларининг тузилиши ва ўларнинг жорий қилиниши қандай аҳволда?

Саноат, қурилиш, транспорт, алоқа, коммунал хўжалик корхоналарида, маданият муассасаларида ва бошқа ташкилотларда тузилган социал-иқтисодий ривожланиш планлари сони 280 дан ошиб кетди, уларнинг юздан ортиги эса саноат корхоналарида тузилган.

Тошкент самолётсозлик, Бекобод металлургия, тепловоз-вагон ремонти, трактор заводларида, «Юлдуз» тикувчилик фирмасида, Чирчиқ электрохимия комбинати, Ангрен кўмир разрези, «Узбекшахтострой» трестида социал ривожланиш планларини амалга оширишда анчагина тажриба тўпланди.

Масалан, самолётсозлик заводида ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялаш ва автоматлаштириш бўйича тадбирларнинг жорий қилиниши ҳисобига қўл ишлари камайди, меҳнат унумдорлиги кейинги вақтда 26,2 процент ошди.

Олмалиқ кон-металлургия комбинати ишчи-хизматчиларидан 1148 киши 1971-1972 ўқув йилида институт ва техникумларда ўқиди, 71 ходим аспирантурада таҳсил кўрмоқда. Тўрт киши фан кандидати илмий даражасини олди. 10 мингдан ортиқ киши ўтган йили ишчи-ёшлар мактабларида ўқиди, касб ўрганди, малака оширди.

Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Бу мисоллар завод ва фабрикалар колективлари томонидан анчагина ибратли тадбирлар амалга оширилаётганидан далолат бермоқда. Тўққизинчи беш йиллигининг охиригача бу соҳада янги, янада катта одимлар ташланади. Масалан, «Ташсельмаш» заводининг социал ривожланиш планида 1975 йилгача етти синф маълумоти бўлган ходимлар сонини ҳозирги даражадагидан уч ярим баравардан кўпроқ камайтириш назарда тутилмоқда. Автоматлашган ва механизациялашган жараёнларда банд бўлган ишчилар сони 69 процентгача етади. Мураккаб автоматик ва агрегат асбоб-ускуналари, автоматлашган линиялар созловчилари, операторлари орасида ўрта техник маълумот эгаси бўлган ходимлар сонини 1975 йилда 25 процент кўпайтириш назарда тутилади.

Ҳар йили тайёрланадиган янги ишчилар сонини 1975 йилда 600 кишига, малака оширувчилар сонини 850 кишига етказиш планлаштирилган.

1972 йилнинг августида область партия комитети секретариати «Узбекшахтострой» трести партия ташкилотининг коллективи сонини 850 кишига етказиш планлаштирилган.

Трест коллективи Ўзбекистон ССР Фанлар академияси кибернетика институти билан ҳамкорликда ишлаб чиқаришни планлаштириш ва бошқаришнинг кўп босқичли системасининг биринчи навбатини жорий қилди. Бу асосий план кўрсаткичларини автоматик ҳисоб-китоб қилиш, ресурсларга бўлган календарь эҳтиёжни прогноз қилиш, ҳафталик-суткалик иш графикларини ишлаб чиқиш, шунингдек электрон ҳисоблаш машинаси ёрдамида таъминотнинг йиғма планларини ишлаб чиқишга мўлжалланган.

Трест коллективи 1972 йилда ўз кучлари билан қурилиш-монтаж ишлари ҳажмини 1971 йилдагига қараганда 10,2 процент оширди, айни вақтда ишловчилар сони камайди. Меҳнат унумдорлиги тўққизинчи беш йиллигининг икки йилида 14,9 процент ортди.

Коллективнинг маданий дам олиши учун зарур шароитлар яратиб берилган. Профилакторий, икки кунлик дам олиш уйи, клуб, пионер лагери ва мактабгача ёшдаги болалар муассасалари қурилди.

Оққўрғон районидаги «Москва» колхозининг социал ва иқтисодий ривожланиш планида ишлаб чиқаришни интенсивлаштириш ва иқтисодий самарадорликни оширишга қаратилган жуда кўп тадбирлар белгиланган.

Колхозда тўққизинчи беш йиллик йилларида ҳар гектар ердан олинадиган пахта ҳосилини 42 центнерга етказиш, пахта етиштириш беш йиллик планини тўрт йилда бажариш, меҳнат унумдорлигини 48-50 процент ошириш, йиллик ўртача иш ҳақини 30 процентдан знёд кўпайтириш, юзта уй қуриш ва уларни газлаштириш, икки клуб ва мактаб қуриш юзасидан белгиланган программа муваффақиятли амалга оширилмоқда.

Корхоналар ва ташкилотларнинг комплекс планларида лекция, пропаганда ва оммавий маданий-тарбиявий ишларни ўтказиш йўли билан коллективлар эстетик ва ижтимоий-сиёсий активлигини ошириш масалаларига катта эътибор берилган. Иқтисодий ва социал ривожланиш комплекс планларини ишлаб чиқиш практикаси шуни кўрсатдики, бу муҳим ишга сиёсий ва илмий жиҳатдан тўғри муносабат билан қараш, унга партия ташкилотлари раҳбарлик қилиши керак.

Партия ташкилотлари бу мураккаб ишнинг ташаббускорлари, актив ташкилотчилари ва иштирокчилари бўлмоқлари даркор. Социал-иқтисодий планлаштиришга партия раҳбарлиги масалалари шаҳар ва район партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотларининг перспектив ва жорий иш планларида ўз аксини топиши керак.

Комплекс планларнинг тузилиши шаҳар ва район партия комитетлари, меҳнаткашлар депутатлари шаҳар ва район Советлари, корхоналар ва муассасалар партия, касаба союз, комсомол ва жамоат активининг куч-ғайратларини бирлаштиришни, хўжалик раҳбарлари, мутахасс:::ар ва илмий ходимларнинг бу ишга жалб қилинишини талаб этади.

Энг муҳими, социал-иқтисодий ривожланиш планларида белгиланган тадбирларнинг амалга оширилиши учун партия комитетлари ва хўжалик раҳбарларининг масъулиятини ошириш, партия ва совет органлари томонидан планнинг бажарилаборишн устидан доим назорат олиб боришдан иборат.

Лекин, докладчи таъкидлаб ўтганидек, Тошкент ва областнинг кўпгина корхоналарида комплекс планлар у ёқда турсин, умуман коллективларнинг социал ривожланиш истиқболлари ишлаб чиқилмаган. Социал ривожланиш планларини тузишга расмиятчилик муносабатида бўлаётган корхоналар ҳам анчагина бор. Бундай планлар хўжакўрсингагина тузилган.

Масалан, Тошкент тўқимачилик комбинати партия ташкилоти область партия комитетининг иқтисодий ва социал ривожланишни комплекс планлаштириш ҳақидаги қарорини ўз вақтида муҳокама қилмаган, коллектив фаолиятини такомиллаштириш бўйича қўйилган талабларни ишлаб чиқмаган. Ваҳоланки, комбинатда тайёргарлиги яхши бўлган кадрлар етарли, кенг миқёсда аниқ социологик тадқиқотлар ўтказиш асосида иқтисодий ва социал ривожланишнинг комплекс планини ишлаб чиқиш учун катта имкониятлар бор.

Тошкентдаги «Союзхлопкомаш» бирлашмасининг машинасозлик заводи ҳам шу вақтгача тугалланган социал-иқтисодий ривожланиш планига эга эмас. Тошкент электротехника заводи каби илғор корхона раҳбарлари ҳам комплекс планга етарли баҳо бермаяптилар. «Узбекстекстильмаш» бирлашмасида социал-иқтисодий ривожланиш планини тузиш бўйича ишлар жуда секинлик билан олиб борилмоқда. Электрон техника ва Янгийўл биохимия заводларида, 2-пойафзал фабрикасида ва қатор бошқа корхоналарда ҳам шундай аҳвол ҳукм сурмоқда.

23 қурилиш трестидан 12 таси иқтисодий ва социал ривожланиш комплекс планига эга. Республика Қурилиш министрлигининг 6, 160 ва «Алмаликсвинецстрой» каби трестлари «Узбекшахтострой» трести коллективининг ана шу соҳадаги тажрибасини ўрганишга етарли эътибор бермаяптилар. «Главташкентстрой»нинг фақатгина еттита трести ўтган йилнинг охирларига келиб шундай планларни ишлаб чиқди.

Ўзбекистон ССР Қишлоқ қурилиш министрлигига қарашли «Облсельстрой», 1-«Узсельстрой» ва 23-трестларда ҳам социал ривожланиш комплекс планларини ишлаб чиқиш ва жорий қилиш ишлари қониқарсиз ташкил этилган. «Облколхозстрой» трестида ҳам бу масала билан суст шуғулланилмоқда.

Ҳар бир янги иш сингари иқтисодий ва социал ривожланишни планлаштириш ва уни жорий қилиш социал планлаштиришнинг асосларини билувчи кадрларни тайёрлашни талаб этади. Социал планлаштиришнинг назарий ва амалий масалаларини областлараро курслар, шаҳар ва район партия комитетлари ҳузуридаги партия хўжалик активи мактаблари, шунингдек завод активи учун корхона партия комитети томонидан ташкил этилган семинарларнинг ўқув программасига киритиш тўғри бўлур эди. Корхоналар ходимлари ҳақида ўйлаб кўриш мақсадга мувофиқдир.

Ҳаёт фақатгина ишлаб чиқариш коллективларининг социал-иқтисодий ривожланишни комплекс планини тузиш билан чекланмай ҳудди шундай планларни районлар ва шаҳарлар миқёсида ҳам тузишни қатъий талаб этмоқда. Чирчиқ ва Ангрен шаҳарлари партия ташкилотлари ленинградликларнинг тажрибасидан фойдаланиб, шаҳарларни социал-иқтисодий ривожлантириш комплекс планларини ишлаб чиқишни тугалладилар.

Чирчиқ ва Ангрен шаҳар партия комитетлари ҳамда меҳнаткашлар депутатлари шаҳар Советлари ижроия комитетларининг шаҳарларни социал иқтисодий ривожлантириш комплекс планларини ишлаб чиқишдаги ташаббусини Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети май ойида маъқуллади.

Областимизнинг кўпгина шаҳар ва район партия комитетлари шаҳарлар ва районларни социал-иқтисодий ривожлантиришни планлаштиришни жорий қилиш билан жуда суст шуғулланаётганликлари афсусланарлидир. Тошкентдаги район партия комитетлари социал ривожланиш планларини тузиш бўйича ишга бошчилик қилишмаяпти. Тошкент кабель заводининг тажрибаси ҳамон секин оммалашмоқда. Ҳатто шу корхона жойлашган Куйбишев районидаги ҳамма корхоналар ҳали ҳам ана шу муҳим иш билан етарли шуғулланмаётир.

Шаҳар ва район партия комитетлари ишлаб чиқариш коллективлари, районлар ва шаҳарларни социал иқтисодий ривожлантириш комплекс планларини кенг жорий қилишнинг ҳақиқий ташаббускорлари бўлишлари, барча корхоналар ва ташкилотлар коллективларининг иқтисодий ва социал ривожланиш комплекс планлари бўйича ишга бошчилик қилишмаяпти.

Социал ривожланиш комплекс планларини ишлаб чиқишда ишлаб чиқаришни марказлаштириш ва ихтисослаштириш, бошқарувнинг автоматлашган системаларини, комплекс механизация ва автоматизацияни жорий қилиш масалаларига катта эътибор бериш керак.

Социал иқтисодий ривожланиш планларини тузишда касаба союз ва комсомол органларининг ролни ошириш керак. Ҳозирги вақтда бу жамоат ташкилотларининг иқтисодий ва социал ривожланиш планларини ишлаб чиқиш ва амалга оширишдаги иштирокини лозим даражада деб бўлмайди. Ваҳоланки, касаба союзлари ва комсомолнинг корхоналар ва бирлашмаларда, шунингдек, район, шаҳар ва айниқса тармоқлар миқёсида бу ишга тегадиган нафи анча самарали бўлиши мумкин. Тармоқ касаба союз область комитетлари бу ишда актив иштирок этишлари керак. Иқтисодий ва социал ривожланиш комплекс планлари коллектив шартномаларни ишлаб чиқиш учун база бўлиб хизмат қилиши мумкин.

Меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советлари иқтисодий ва социал ривожланиш билан боғлиқ бўлган жуда кўп масалаларни ҳал қилишлари мумкин. Сўнгги вақтларда уларнинг ҳуқуқлари анча кенгайтирилди ва маҳаллий Советлар районлар ва шаҳарлар комплекс планларини ишлаб чиқишни тартибга солувчи марказ бўлишлари, бу мақсад учун олимлар ва мутахассисларни жалб қилишлари, моддий ва маблағ ресурсларини янги қурилаётган уй-жойлар, коммунал-маиший хизмат кўрсатиш объектларига сарфлашлари ва уларни тўғрироқ жойлаштириш каби актуал проблемаларни ҳал қилишлари мумкин. Олий партия мактаби, республика Фанлар академиясининг экономика ва халқ хўжалик институтлари, Тошкентдаги ва областдаги илмий-тадқиқот институтлари ҳамда олий ўқув юртлари олимлари коллективлари социал ривожланишни планлаштириш методологияси ва методикаси масалаларини тезроқ ишлаб чиқишга, планларни ишлаб чиқишда фаол ёрдам беришга, социал-иқтисодий ривожланишни комплекс планлаштириш ғояларини пропаганда қилишга, кадрларнинг ўқувини ташкил этишга фаол ёрдам беришлари керак. Олимларнинг корхоналар коллективлари билан алоқаларини доим кенгайтириш ва чуқурлаштириш зарур.

Область ва шаҳар газеталари партия комитетлари, корхоналар, ташкилотлар, колхозлар ва совхозлар коллективларининг социал-иқтисодий ривожланиш комплекс планларини ишлаб чиқиш ва амалга оширишдаги ижобий тажрибасини муттасил пропаганда қилишлари керак.

Биз социал ривожланиш комплекс планларини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш бўйича ижобий тажрибани умумлаштириш ва ёйиш, бу иш билан шуғулланаётган турли органлар фаолиятини координациялаш ҳамда уларга раҳбарликни яхшилаш мақсадида коллективларни социал-иқтисодий ривожлантиришни планлаштириш проблемалари бўйича район ва шаҳар ҳамда область Советлари тузишимиз керак.

Комплекс социал иқтисодий планлаштириш, — деди сўзининг охирида докладчи, — жуда мураккаб жараён. Шунинг учун ҳам бу мураккаб ишда биргаликда кучғайратни сарфлаш йўли билангина катта ютуқларга эришиш мумкин.

Шундан сўнг музокаралар бошланди. Биринчи бўлиб сўз Тошкент шаҳар партия комитетининг секретари **К. П. Дудинга** берилади.

— Шаҳар меҳнат коллективларни фаолиятини, социал-иқтисодий планлаштириш меҳнат унумдорлигини янада ўстириш ва тайёрланаётган маҳсулот сифатини яхшилаш имконини беряпти, — деди у. — Ҳозир минглаб меҳнаткашлар самолётсозлик заводи фрезерчиси А. Девятова, таниқли тўқувчилар Л. Казанцева ва Е. Губина ўртоқлар ташаббусини кенг қўллаб-қувватламоқдалар, 42 та коллектив ҳозир социал-иқтисодий ривожланишнинг комплекс планлари асосида ишламоқда. 90 дан ортиқ корхона, ташкилот ва қурилиш коллективлари бундай планлар тузишни ниҳоясига етказмоқдалар.

«Узбекшахтострой» трести бошқарувчиси **Л. Я. Терман** социал-иқтисодий ривожланиш планини тузишда тўпланган тажрибалардан гапирди. Трестда тузилган махсус комиссия социал-иқтисодий ривожланиш плани тўғрисида олдиндан катта тушунтириш ишларини олиб борди. Асосий эътибор кадрлар малакасини ошириш, меҳнат унумдорлигини ўстириш ва қурувчилар учун зарур бўлган маданий-маиший шароитларни яратиб беришга қаратилди. Ўтган давр мобайнида трест коллективи социалистик мусобақада 14 марта ғолиб чиқди, 6 марта биринчи ўринни эгаллади. Қурилган дам олиш уйларида ҳар мавсумда 2400 киши ҳордиқ чиқармоқда. 400 қурувчи бадиий ҳаваскорлик тўгаракларида қатнашмоқда.

Пленум қатнашчилари «Ташкенткабель» заводи директори **Х. Р. Алимов** нутқини зўр қизиқиш билан тингладилар. Маълумки, бу корхона социал-иқтисодий ривожланиш планини жорий қилишда ташаббускор бўлиб чиққан эди. Коллектив тажрибаси Ўзбекистон КП Марказий Комитети томонидан қизғин маъқулланди. Кабелчилар ўтган давр мобайнида социал-иқтисодий ривожланиш плани асосида бир талай ибратли тадбирларни амалга оширдилар. Уч йил ичида заводда моддий рағбатлантириш фонди икки марта кўпайди. Ҳар тўққизинчи кабелчи рационализатор ва ихтирочидир. Барча ишчилар ўз топшириқларини ортиги билан ado этиб, коллектив эришаётган муваффақиятга ўзининг муносиб ҳиссасини қўшмоқда.

— Шаҳримиздаги корхона, ташкилот ва муассасаларнинг 30 дан ортиги социал-иқтисодий ривожланишнинг перспектив плани асосида ишламоқда, — деди, Чирчиқ шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Ф. Г. Еқубов. — Асосий эътиборни биз илмий-техника тараққиётига, ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишга, меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашга қаратганмиз. Беш йиллик мобайнида коллективларимиз 30 хилдан кўпроқ янги маҳсулотни ишлаб чиқариш технологиясини ўзлаштирдилар. Шаҳар партия комитети социал-иқтисодий ривожланиш планининг қандай бажарилаётганлигини мунтазам равишда назорат қилиб турибди.

«Қизил тонг» фирмасининг директори **С. У. Султонова**, Тошкентдаги 1-пойафзал фабрикасининг бичиқчиси **А. А. Соколова** ўртоқлар социал-иқтисодий планларни тузишда ўз корхоналарида кўрилаётган тадбирлар ҳақида гапирдилар. Область касаба союзлари Совети раиси **А. В. Бранлов** эса меҳнаткашларнинг юксак унум билан ишлашлари учун зарур бўладиган шарт-шароитлар ва бу соҳада касаба союз ташкилотлари бажарилиши лозим бўлган вазифалар устида тўхталди.

КЕЧКИ МАКТАБЛАР ИШИНИ ЯНАДА ЯХШИЛАЙЛИК

Пленум кун тартибидаги иккинчи масала: «Кечки ишчи ва қишлоқ ёшлари мактаблари фаолиятини янада яхшилаш чоралари тўғрисида» Тошкент область партия комитетининг секретари **Б. А. Абдураззоқов** доклад қилди.

Умумий ўрта таълимга ўтишни тугаллаш халқ маорифи органлари олдида турган асосий вазифалардан бири ҳисобланади, деди докладчи. Бу вазифани муваффақиятли амалга оширишда барча умумий таълим ўқув юртлари актив фаолият кўрсатмоқдалар.

Маълумки умумий таълимга тўла ўтиш кечки мактаблар ривожига кўп жиҳатдан боғлиқдир. Бизнинг давримизда ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда билим олиш алоҳида аҳамият касб этмоқда. Беш йиллик мобайнида саккиз йилликни тугаллаб халқ хўжалигига келадиганлар сони 2 миллион кишига етиб қолади. Ишлаб чиқаришга келадиган 5 миллионга яқин йигит-қиз икки йиллик ҳунар-техника билим юртини тамомлаган бўлади. Аммо улар ҳали ўрта маълумотга эга бўлмайдилар. Шу боисдан ҳам саккиз йилликни ва ҳунар-техника билим юртларини тамомлаб келаётган ёшларни кечки ўрта мактабларга кўпроқ жалб этиш лозим. Бинобарин ҳозирги пайтда илмий-тахникавий билимга эга бўлмай туриб меҳнат унумдорлигини ошириш амри-маҳолдир.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети 1972 йилнинг 20 июнида «Ёшларга умумий ўрта таълим беришга ўтишни тугаллаш ва умумий таълим мактабларини янада ривожлантириш тўғрисида» махсус қарор қабул қилдилар. Бу муҳим ҳужжат кечки (сменали) ва сиртқи умумий таълим мактаблари ишини яхшилаш ва ёшларга умумий ўрта таълим беришни тугаллашда зарур бўладиган шарт-шароитларни яратиб бериш юзасидан халқ маорифи органлари олдига жиддий вазифалар қўяди. Ҳозирги пайтда Тошкент областида 120 та кечки ва сменали консультация пунктлари бўлган 15 та область кундузги-сиртқи мактаблар, кундузги мактаблар ҳузурида 56 та кечки ва сиртқи умумий таълим берувчи синфлар фаолият кўрсатмоқда.

Ўтган беш йилликда область кечки ва сиртқи мактабларида 56 минг киши ўрта, 22 минг киши саккиз йиллик маълумот олди. Мактабларни ишлаб чиқаришга яқинлаштириш мақсадида ўқув жараёнларини беш кунлик иш ҳафтасига мослаб ташкил этиш соҳасида бир қатор тадбирлар амалга оширилди. Ўқувнинг прогрессив формалари ташкил этилганлиги туфайли кўпчилик учун ўрта маълумот олиш имкони яратилди.

Кечки мактабларда янги ўқув планлари ва программалари, методик советлар жорий қилинди. Партия ва совет органлари раҳбарлигида областимизнинг кўпгина мактаблари «Ҳар бир ёш ишчи ўрта маълумотли бўлсин» деган шиор остида Бутуниттифоқ кўригида актив қатнашди.

Тажриба шуни кўрсатмоқдаки, қайси район ва шаҳар партия комитетлари, партия ва совет органлари умумий таълим ишини ривожлантиришга жиддий муносабатда бўлсалар, ўша ерда ёшларга таълим бериш иши яхшиланмоқда. Кейинги йилларда кечки мактабларга бўлган эътибор янада яхшиланди. Буни биз айрим районларда ва шаҳарларда бўлиб ўтган партия ва совет ходимлари кенгашларида эшитдик. Партия ташкилотларининг секретарлари семинарларида ҳам вақти-вақти билан бу масала алоҳида муҳокама қилинмоқда. Тошкент, Чирчиқ, Олмалиқ, Бекобод, Янгийўл шаҳарларидаги кечки мактабларнинг намунали моддий базалари мавжуддир. Бу мактабларга жалб қилинаётган ёшлар сони кейинги пайтда анча кўпайди. Аммо ҳамма жойда ҳам кечки мактабларни кўпайтириш ва уларга кўпроқ ёш ишчиларни жалб қилиш ҳали ҳам кўнгилдагидек эмас. Ҳозир областимизда 16 ёшдан 29 ёшгача бўлган 205 минг киши ўрта маълумотга, салкам 41 минг киши эса саккиз йиллик маълумотга эга эмас. Булардан атиги 43 минг киши кечки ва сиртқи мактабларга жалб қилинган холос. Айниқса Янгийўл, Бўстонлиқ, Оҳангарон районларида қишлоқ ёшларини кечки мактабларга жалб қилиш қониқарсиз аҳволда. Бу жойларда мактабларга ўқувчилар жалб қилиш планлари йилдан-йилга бажарилмай келяпти.

Шуниси ачинарлики, мактабларга жалб қилинган ўқувчиларнинг маълум қисми турли сабаблар билан ўрта маълумот олмай ўқишни ташлаб кетяпти.

1972—73 ўқув йилининг биринчи ярмида эса 2912 ўқувчи мактабдан кетиб қолди. Бу шуни кўрсатмоқдаки, ҳали ҳам кечки ва сиртқи мактаблар фаолиятида жиддий қийинчиликлар ва нуқсонлар бор. Уларга жойлардаги партия, совет органлари етарлича раҳбарлик қилолмаяптилар.

Область партия комитети 1969 йилнинг декабрида «Ишчи ёшлар ва қишлоқ ёшлари мактабларида олиб борилаётган таълим-тарбия ишлари тўғрисида» қарор қабул қилган эди. Бу қарор район ва шаҳарларда ғоятда қониқарсиз бажарилмоқда. Айрим жойларда кечки мактаблар иши билан ҳеч ким шуғулланмай қўйган. Партия ва совет органлари кечки мактаблар ишини яхшилаш юзасидан қабул қилинган қарорларни суст бажармоқдалар. Район, шаҳар партия комитетлари, ижроия комитетлар, халқ маорифи бўлимларида ўқишга жалб қилиниши лозим бўлган ёшларнинг рўйхати йўқ, уларни ўқишга жалб қилиш юзасидан перспектив планлар тузилмаган.

(Давоми учинчи бетда).

КЕЧКИ МАКТАБЛАР ИШИНИ ЯНАДА ЯХШИЛАЙЛИК

(Бошы иккинчи бетда).

Бизда ишлаётган саноат корхоналарининг кўпчилиги халқ маорифи органлари билан мустаҳкам алоқа боғлаганлар. Бу соҳада Чирчиқ электрохимия комбинати дирекцияси, партия, касаба союз ва комсомол ташкилотлари олиб бораётган ишлар мақтовга лойиқдир. Корхонада оила ва мактабга кўмаклашувчи умумкомбинат ва цех доимий комиссиялари ишлаб турибди. Корхонада ишлаётган ишчиларнинг кечки мактабларда ўқишлари учун барча имкониятлар яратиб берилган. Улар учун қисқартирилган иш ҳафталари жорий қилинган, имтиҳонлар учун отпускалар берилади. Ишда ва ўқишда илгор ишчиларга дам олиш уйларига бепул путевкалар ва мукофотлар тақдим этилмоқда.

Мактаб ўқитувчилари ҳар ойда комбинат цехларида бўлиб, ишчиларнинг ўқишдаги муваффақиятлари ҳақида ахборот берадилар. Бу ахборотлар кўргазма тахтасига осиб қўйилади. Ўқиш ва иш якунларига қараб ёш ишчилар фахрий ёрлиқ билан мукофотланмоқдалар. Орқада қолаётган ўқувчилар билан эса суҳбатлар ўтказилиб, уларга ёрдам кўрсатилмоқда. Бундай тадбирлар туфайли 1971—72 ва 1972—73 ўқув йилларида 60 процентга яқин ишчи-ёшлар мактабни яхши ва аъло баҳолар билан тугаллаб чиқди. Комбинат мактабларининг моддий базасини мустаҳкамлаш, синфхоналарни ремонт қилиш, кабинетларни жиҳозлаш ишларида алоҳида ғамхўрлик кўрсатмоқда.

Бундай корхоналар областимизда оз эмас. Самолетсозлик заводи, Ўзбекистон металлургия заводи, «Таштекстильмаш» заводи, «Юлдуз» фирмаси, Оржоникидзе районидаги «Маданият» колхози, Янгийўл районидаги Ленин номли колхоз, Янгийўл кондитер-ачитқи бирлашмаси, Оққўрғон районидаги К. Маркс номли колхоз ва бошқа хўжаликлар халқ маорифини ривожлантиришга алоҳида аҳамият бермоқдалар.

Лекин шунга қарамай, ёшлар ўқувини ташкил этишга, билимдон кадрлар тайёрлашга эътиборсизлик қилаётган хўжаликлар ва корхоналар ҳам ҳали бизда оз эмас. Улар ёшлар ўқувининг социал-сиёсий аҳамиятини, халқ хўжалигига келтириладиган фойдасини етарлича тушуниб етмаяптилар. Бундай нуқсонлар «Чарвактэстрой», Ғазалкент консерва заводи, Тошкент экскаватор заводи, «Ўзбексельмаш» заводи ва бошқа жойларда аччиқлроқ кўзга ташланмоқда. Ёшлар билими устида Ангрендаги 9-шахта раҳбарлари ҳам кам қайғурмоқдалар. Бу ерда саккиз йиллик ва ўрта маълумотга эга бўлмаган 128 ишчидан атиги 48 киши кечки мактабларга жалб қилинган холос. Юқори Чирчиқ районидаги «Правда» колхозида 263 ёш колхозчидан 59 киши, «Паркент» совхозида 142 ишчидан 48 киши, «Ташсельмаш» заводида 400 ишчидан 90 киши, «Қизил тонг» фирмасида 300 ишчидан 46 киши, Олмалиқ рўзғор химияси заводида эса 300 ишчидан бирортаси ҳам кечки ва сиртқи мактабларга жалб қилинмаган.

Ўтказилган тадқиқотлар шуни кўрсатмоқдаки, 9—10 синфни тамомлаб келган ёшлар янги техниканы 6—7 синф маълумоти бўлган ёшларга нисбатан икки марта тезроқ эгаллаб олмоқдалар. Рационализаторлик ва ихтиночилик таклифларини ишлаб чиқишда ҳам юқори синф маълумотига эга бўлган ёшлар олдинда келмоқдалар. Фаолият кўрсатаётган рационализаторларнинг 2 процента 5—6 синф, 23 процента эса 9—10 синф маълумотига эгадир.

Ёшларда билимга бўлган қизиқишни қучайтириш корхона ва хўжаликлар партия, касаба союз ва комсомол ташкилотлари олдида турган асосий вазифалардан бири ҳисобланади. Ишлаб чиқаришда асосий касб бўйича умумтаълим минимумларини жорий этиш мақсадга мувофиқдир. Бу тадбир ёшларда билим олишга интилишни кучайтиради. Айни пайтда разрядларни оширишда ҳам ишчининг умумий билим даражасига эътибор бериш керак.

Бизнингча корхона, колхоз, совхозларда ёшлар таълими билан шуғулланувчи махсус комиссиялар тузиш мақсадга мувофиқдир. Бу комиссиялар перспектив план асосида ёшларни ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда ўқишга жалб этиш, ҳар йилда қишлоқ ва шаҳар кечки мактабларида жамоат кўриги ўтказиб ёшларнинг мустаҳкам билим олишларига кўмаклашиш, улар учун маданий-маиший шароитлар яратиб бериш билан шуғулланиши лозим.

Мактабларни комплектлаш масаласи ҳам корхоналар фаолиятида асосий ўринни эгаллаши керак. Ҳар бир ишчи билан суҳбатлар ўтказишимиз, улар билан системали иш олиб бориб мактабларга жалб қилишимиз зарур. Анализ шуни кўрсатмоқдаки, халқ маорифи органлари билан корхона касаба союз ва комсомол ташкилотлари ҳали ҳам мустаҳкам алоқага эга эмаслар. Корхоналар мактабларда ўқиши лозим бўлган ўқувчилар рўйхатини олиш билан ўз зиммаларидаги вазифа ўталди деб биладилар. Рўйхат олиш давомида ишчилар билан суҳбатлар ўтказилмайди. Шу боисдан ҳам орадан кўп ўтмай ишчиларнинг маълум қисми ўқишни ташлаб қўядилар.

Айрим партия ташкилотлари иш планида кечки мактаблар иши эътибордан четда қолмоқда. Бу ҳам ишимизга жиддий нуқсон етказяпти. Умумий ўрта таълим бериш масаласи партия ташкилотларининг жонажон иши бўлиб қолиши керак.

ВЦСПС, ВЛКСМ Марказий Комитети ва СССР Маориф министрлиги қарори билан «Ҳар бир ёш меҳнаткаш ўрта маълумотли бўлиши керак» деган шиор остида Бутуниттифоқ кўриги иккинчи йилдирки, давом этяпти. Аммо область комсомол ташкилоти кўрик шартларини бажариш юзасидан актив фаолият кўрсатмаяпти. Ёшлар ўқуви масаласи билан сидқидилдан шуғулланаётган шаҳар, район комсомол комитетлари, бошланғич комсомол ташкилотлари номини ҳозир айтиш қийин. Чунки улар ҳали йўқ даражада.

Ёшларни ўқишга кенг жалб қилиш учун жойлардаги кечки мактабларни янада кенгайтириш талаб этилади. Бироқ ҳали кўп ерда кечки мактабларнинг йўқлиги кишини афсуслантиради. Юқори Чирчиқ, Ўрта Чирчиқ, Бекобод районларидаги сергавжум аҳоли пунктларида фақат биттадан кечки қишлоқ мактаби фаолият кўрсатмоқда. Оққўрғон районидаги 200 та аҳоли пунктидан атиги 7 тасида кечки мактаб ва синфлар ташкил этилган. Бундай ҳолни Бўстонлиқ, Янгийўл, Оржоникидзе, Оҳангарон районларида ҳам кўриш мумкин.

Маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари ишлаётган ёшларга билим бериш масаласи билан шуғулланишдан ўзларини четга тортмоқдалар. Улар кечки мактаблар учун зарур бўлган ёрдамни кўрсатмаяптилар. Янги мактаблар ёки кечки синфлар очиш ўстида кам қайғурмоқдалар.

Айрим ўртоқлар кечки мактабларнинг ишидаги нуқсонлар объектив сабабларга кўра содир бўлмоқда деб баҳона қилишяпти. Бу ёш ишчилар ўқувига эътиборсизлик билан қараётган раҳбарларнинг баҳонасидир. Бизда ички имкониятлар тўлиб ётибди. Улардан оқилона фойдаланса, ҳар қандай мураккаб масала ҳам ҳал этилиши мумкин.

Умумий ўрта таълимга ўтишни таъминлаш кўп жиҳатдан ўрта ҳунар-техника билим юртлари фаолиятига ҳам боғлиқдир. Кечки мактабларда ўқиётган ишчиларнинг асосий қисми ҳунар-техника мактабларини тамомлаб чиқаётган ёшлардир. Бундан бўён кечки мактабларда ўқиётганлар орасида ҳунар-техника мактабларини тамомлаб келганлар янада ҳам кўпаяди. Беш йиллик давомида областимизда саккиз йилликни тамомлаб чиқадиган 142 минг ўқувчидан 24 минг 680 киши умумий типдаги, ўрта маълумот бермайдиган ҳунар-техника билим юртларида ўқийдилар. Ёшлар ўқишини давом эттириш учун билим юртлари ҳузурида кечки мактаблар очиш мақсадга мувофиқдир.

Бахтга қарши билим юртлари билан кечки мактаблар ўртасида мустаҳкам алоқа ҳали ҳам ўрнатилмаган. Областда ўрта маълумот бермайдиган 27 та ҳунар-техника билим юртида 19 минг ўқувчи ўқиб чиқмоқда. Аммо шулардан 4413 киши кечки мактабларга жалб қилинмоқда. Бундан кўриниб турибдики, ҳунар-техника билим юртларини тамомлаб чиқаётган ёшларни ўрта маълумот берувчи кечки мактабларга жалб этиш ҳали талаблар даражасида эмас. Халқ маорифи органлари ва ҳунар-техника билим юртлари раҳбарлари ўқувчиларга умумий ўрта таълим бериш масаласини биргаликда ҳал этишлари, тўпланган тажрибалардан фойдаланиб, умумий таълим бериш формаларини белгилашлари талаб этилади. Ишнинг бу муҳим участкаси доимо партия органлари эътиборида бўлиши керак.

Областимизда ишлаётган ёшларга билим бериш ва уларни тарбиялаш юзасидан ибратли тажриба тўплаган мактаблар оз эмас. Оққўрғон районидаги 56-қишлоқ ёшлари мактаби, Янгийўл шаҳридаги 7-сменали мактаб, Бекобод шаҳридаги 3-мактаб, Олмалиқ шаҳридаги 1-мактаб, Бўстонлиқ районидаги 1-мактаб, Чирчиқ ва Ангрендаги ишчи-ёшлар мактаблари, Тошкентдаги 20, 14, 4, 19-мактаблар шулар жумласидандир. Бу мактабларнинг педагогик коллективлари ўқув-тарбия ишларини ишчанлик билан такомиллаштириб, ёшларни гоявий-сиёсий жиҳатдан тарбиялашда бошқаларга намуна бўлмоқдалар.

Аммо областимизда кўпгина мактабларда ўқув-тарбия ишларининг қўйилиши шу кунгинг юксак талабларига жавоб бермайди. Кечки мактабларда таълим-тарбия ишларининг қониқарсиз ташкил этилаётганлиги туфайли ёшлар фан асосларини чуқур эгаллай олмаяптилар. Кўпгина ҳолларда ўқитувчилар ўқувчиларга нисбатан талабчанликни бўшаштириб юборганлар, ўқувчиларнинг билими паст бўлгани ҳолда уларга ошириб баҳо қўймоқдалар. Кўпгина дарслар илмий ва методик жиҳатдан паст савияда ўтмоқда. Кўргазмали қуроллар ва лаборатория жиҳозлари дарс давомида ўқувчилар олдида намойиш қилинмаяпти. Дарсга кирган ўқитувчиларнинг ўзлари ҳам айрим ҳолларда пухта тайёргарликка эга бўлмайдилар.

Кечки ишчи-ёшлар мактабларида кадрлар танлаш ва уларни жой-жойига қўйиш масаласи ҳам оқсамоқда. Халқ маорифи органлари мактаб раҳбар кадрлари билан биргаликда педагоглар масъулиятини ошириш, ўтилаётган дарслар сифатини яхшилаш, кадрлар танлаш ва тарбиялашни талаблар даражасига кўтараш, ўқитувчилар орасида гоявий-сиёсий ишларни жонлаштириш ва топшириққа нисбатан уларда масъулият ҳиссини кучайтиришлари талаб этилади.

Областимиздаги 135 та кечки, кундузги-сиртқи мактабларнинг 33 таси ўз махсус биноларига, қолганлари эса оммавий умумтаълим мактаблари биноларига жойлаштирилган ва улар оммавий умумтаълим мактаблари ўқув методик базасидан фойдаланмоқда. Ишчи ёшлар мактаблари, айниқса, қишлоқ кечки мактабларининг ўқув-моддий базаси ҳозирги талабларга мутлақо жавоб бермайди. Мактабларда кўргазмали ўқув қуроллари, техника воситалари жуда ҳам камчил. Корхоналар, колхоз ва совхозлар ўз оталиқларидаги мактабларнинг моддий-техника базаларини мустаҳкамлашда, синф хоналарини ремонт қилишда ва кабинетларини жиҳозлашда кўмаклашмоқлари зарур.

Ишлаётган ёшларга умумий ўрта таълим беришни тўбдан яхшилаш — комплекс проблемадир. Бу масалаларни амалга ошириш учун қатор қийинчиликларни бартараф этиш лозим бўлади. Бунинг учун комсомол, касаба союз ташкилотлари, корхоналар ва хўжаликлар маъмурияти кечки мактаблар фаолиятини жонлаштиришга самарали таъсир ўтказишлари зарур. Тўпланган тажрибаларга суяниб ва қўлга киритилган муваффақиятларни мустаҳкамлаб, ишлаётган ёшларга умумий ўрта таълим бериш кўламини янада кенгайтиришга эришишимиз лозим.

КПСС XXIV съезди қарорларини амалга ошираборибмиз, барча ёшларга умумий ўрта таълим беришга ўтишни тугаллаш учун партия ташкилотлари, маҳаллий Советлар, халқ маорифи органлари ишини мақсадга мувофиқ планли ташкил этиш, комсомол, касаба союз, корхона ва хўжаликлар, барча жамоатчиликнинг актив иштирокини таъминлаш талаб этилади, деди пировардида Б. А. Абдураззоқов. Область партия комитети бу социал-сиёсий вазифани бажаришга алоҳида аҳамият бериб, шаҳар, район ва бошланғич партия ташкилотлари бу вазифани муваффақиятли адо этадилар деб тўла ишонч билдиради.

— Шаҳримизда меҳнат қилаётган ишчи ва хизматчилардан 750 га яқин киши ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда кечки мактабларни тамомлаб чиқди, — деди музокарада сўзга чиққан Ангрен шаҳар партия комитетининг биринчи секретари **А. Ғ. Ғуломов.** — Шаҳарда 6 та кечки ишчи ёшлар мактаби фаолият кўрсатмоқда. Уларда ўқиётган ўқувчиларнинг ўзлаштириши йил сайин яхшиланмоқда.

Шаҳар партия комитети мактаблар фаолиятини жиддий назорат қилиб турибди. Бюро йиғилишларида мактаблар иши бир неча бор муҳокама қилинди. Лекин шунга қарамай, кечки мактаблар ишини яхшилашда ҳали кўпгина етишмовчиликлар бор.

Янгийўл район халқ маорифи бўлими мудири **Б. К. Тошматов** яқинда Белоруссиянинг Гомель областида бўлиб, кечки мактаблар ишини ташкил қилишда дўстларимиз тўплаган тажрибаларни ўрганиб қайтди. Пленумда у Гомель области халқ маорифи органлари тажрибасидан гапириб берди.

Чилонзор район партия комитетининг биринчи секретари **М. М. Хўжаев** ишчи ёшларни кечки ўрта мактабларга жалб қилишда кўрилаётган тадбирлар устида тўхталиш билан бирга асосий эътиборни бундан буён бажарилиши лозим бўлган вазифаларга қаратди. Район мактабларида таълим олаётган ишчи-ёшларнинг атиги 10 проценти яхши ва аъло баҳолар билан ўқияпти. 1972—1973 ўқув йили давомида 140 киши ўқишни ташлаб кетди. Бу камчиликларни бартараф этиш, таълимнинг кундузги-сиртқи формаларидан кенг фойдаланиш, ёшлар ўқуви билан шуғулланувчи комиссиялар тузиш юзасидан шошилинч тадбирлар кўриш керак.

— Мактабларни оталиққа олиш практикаси кейинги пайтда кенг қўлланилмоқда, — деди Бўстонлиқдаги 2-мактаб директори **Р. Минишина.** — Улар мактабларнинг моддий ўқув базасини мустаҳкамлашда, ўқув ва тарбия жараёнларини нормал олиб боришда ўқувчиларга катта ёрдам кўрсатмоқдалар. Бундан буён ҳам корхона ва хўжаликларнинг мактабларга кўрсатаётган оталиқ ёрдамини янада кучайтириш керак.

Тошкент область комсомол комитетининг биринчи секретари **О. У. Исҳоқов** кечки ишчи-ёшлар мактабларига кўмаклашиш юзасидан комсомол ташкилотлари олдида турган вазифалар тўғрисида гапирди. Бу соҳада Чирчиқ комсомол комитети олиб бораётган ишлар барчага ибратлидир. Шаҳар комсомол комитети мактабларнинг моддий базасини яратишда ёрдамлашмоқда, ўқувчиларнинг қандай ўзлаштираётганлигини кузатиб бормоқда. Аммо кўпгина район ва шаҳар комсомол комитетлари кечки мактаблар иши билан жиддий шуғулланмаяптилар. Бюро ва комитет йиғилишларида ёш ишчиларнинг ўқуви ва уларнинг ўзлаштириши ҳақидаги масалалар камдан-кам муҳокама қилинмоқда.

— Хўжалигимизда ташкил этилган ишчи-ёшлар мактабида 200 киши таълим олаяпти, — деди Оққўрғон районидаги К. Маркс номли колхоз раиси **Т. Исломов.** — Сўнгги йилларда ўқувчилар сони сезиларли даражада ошди. Колхоз партия ташкилоти ва правленнеси кечки мактабга ёш колхозчиларни жалб қилиш юзасидан қатор тадбирларни кўрмоқда. Мактаб кўргазмали қуроллари ва зарур жиҳозлар билан ўз вақтида таъминланмоқда.

Яқин кунлар ичида колхоздаги ўрта мактабни 54 ёш колхозчи тамомлаб чиқади. Беш йиллик мобайнида ҳамма ўрта маълумотли бўлади.

Умумий ўрта таълим беришни тугаллаш юзасидан қабул қилинган қарорни бажаришда Оржоникидзе райони халқ маорифа органлари ва хўжаликлари ҳам маълум ишларни амалга оширмоқдалар. Лекин районда ўрта маълумоти бўлмаган ёшлар ҳали ҳам кўпчиликни ташкил этади. Сўзга чиққан район ижроия комитети раиси **А. Махсумов** мана шу проблемани ҳал қилиш юзасидан кўрилаётган тадбирлар ҳақида гапирди.

Пленумда Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари **М. М. Мусахонов** нутқ сўзлади.

Пленумда муҳокама қилинган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

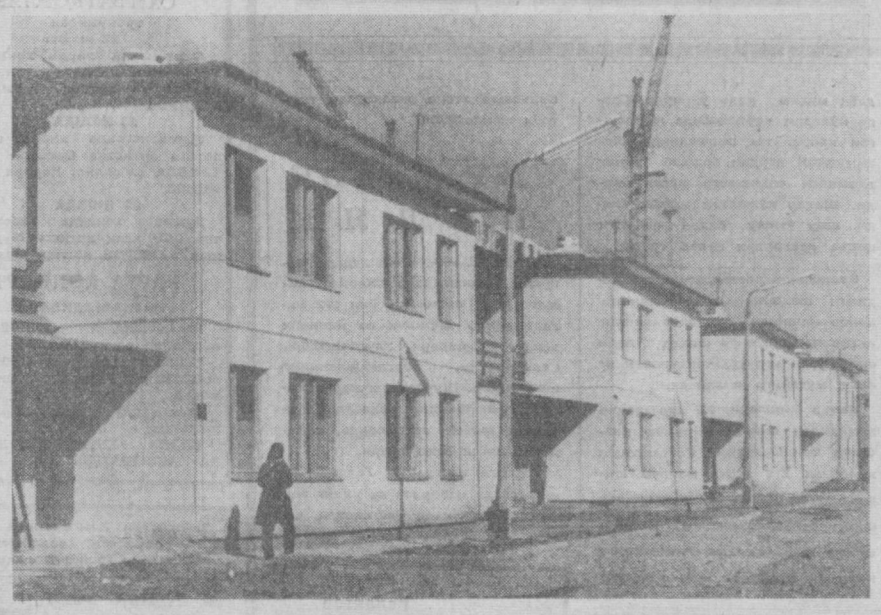

ТОШКЕНТ жамоли йил сайин кўркамлашиб бормоқда. Янгидан-янги қад кўтараётган кўп қаватли турар-жой бинолари, маданий ва маиший муассасалар, шаҳар хуснига-ҳусн қўшиб турибди. Бундан икки йил муқаддам «Марказ-27» квартали қурила бошланган эди. Эндиликда бу ерда бўлган киши қад кўтарган кўп қаватли биноларни, коттеджларни кўриб кўзи қувонади. Эндиликда қурувчиларнинг қалб амри, билак кучи билан бунёд этилган бу шинам уйларда зилзиладан зарар кўрган неча минглаб шаҳарликлар истиқомат қилишмоқда. Кварталнинг келажаги янада порлоқдир. Йиллар ўтиши билан «Марказ-27» квартали шаҳримизнинг энг гўзал жойларидан бирига айланади. Суратда: шу кварталда бунёд этилган коттеджларни кўриб турибсиз.

А. Тўраев фотоси.

ДУНЁ ОВОЗИ
Чет эл хабарлари

ТАРИХИЙ АҲАМИЯТГА МОЛИК ВОҚЕА

Жаҳон жамоатчилиги, барча қитъаларнинг матбуоти КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси Л. И. Брежневнинг АҚШга қилган расмий визитини эўр эътибор билан кузатиб турибди. Визит тўғрисидаги хабарлар ва репортажлар газеталарнинг кўзга яққол ташланадиган ўринларида босиб чиқарилмоқда. Жаҳондаги энг йирик радиостанциялар ва телевизион станциялар шу мавзудаги ахборот билан ўз эшиттиришларини бошламоқдалар. Мақолалар ва шарҳларда олий даражадаги Совет-Америка учрашувлари ҳар иккала мамлакат ўртасидаги муносабатларни ривожлантириш учунгина эмас, халқаро сиёсий иқлимни соғломлаштириш учун ҳам жуда катта аҳамиятга эга эканлиги таъкидлаб ўтилмоқда.

Л. И. Брежневнинг визити Америка матбуотининг диққат марказида турибди. Газеталар Л. И. Брежнев тўғрисида биографик очеркларни ва жуда кўп фотосуратларни босиб чиқармоқдалар. «Нью-Йорк Таймс» газетаси Л. И. Брежневнинг ёқимли сиймосини ва иззат-ҳурматга сазовор бўлган шахсий фазилатларини қайд қилиб, қуйидагиларни ёзади: «Умуман олганда у реализм, осойишталик ва барқарорлик руҳини ўзида мужассамлаштирган». «Ньюсуик» журнали муҳим халқаро проблемаларни ҳал этишда Л. И. Брежневнинг шахсан кўрсатган хизматлари катта эканлигини уқтириб ўтади.

✦ «НИКСОН ҳукумати, — деб ёзади «Вашингтон пост» газетаси — Л. И. Брежнев билан учрашувни Р. Никсон иккинчи марта президент қилиб сайланганидан кейин давр тарихида халқаро миқёсдаги энг муҳим ва энг катта воқеа деб ҳисоблаётганлигига шак-шубҳа йўқ». «Санди Стар» газетаси Л. И. Брежневнинг АҚШга қилган «визити учун КПСС Марказий Комитетининг апрель Пленуми замин тайёрлаб берганлиги» бу визитнинг гоят муҳим эканлигидан далолат беради, деб ҳисоблайди.

✦ ЧЕХОСЛОВАКИЯДА чиқадиган «Лидове Демократие» газетаси қуйидагиларни ёзади: «Социалистик ҳамдўстликдаги барча давлатлар СССР билан АҚШ ўртасидаги икки томонлама муносабатларнинг яхшиланишини, улар ўртасида ҳамкорликнинг ривожланишини табриклашмоқдалар».

✦ Л. И. Брежневнинг АҚШга визити,— деб таъкидлайди БОЛГАРИЯнинг «Работническо дело» газетаси, — тасодифий ҳолатлар натижаси бўлмай, балки Совет Иттифоқи изчил ташқи сиёсатининг табиий ва қонуниятли ифодасидир. Бу сиёсат КПСС XXIV съезди эълон қилган Тинчлик программасида ўзининг конкрет ифодасини топди. Бу — кейинги йилларда Шарқ билан Ғарб

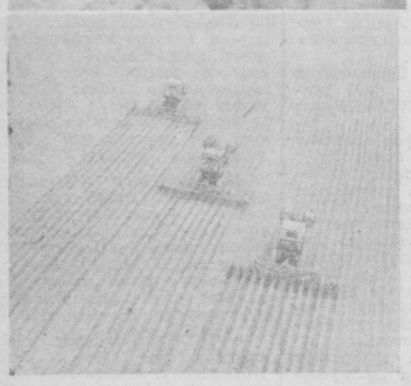

ОНА-ВАТАН БЎЙЛАБ

◆ **ТУРКМАНИСТОН ССР.** «ТССРнинг 40 йиллиги» колхозида сабзавот тайёрлаш қизғин. Суратда: колхоз бош агрономи М. Абашев (юқоридан чапда) ва бригадир М. Чориев янги узилган карамни тайёрлов пунктига жўнатмоқдалар.

К. НАЗАРОВ фотоси.

◆ **МОЛДАВИЯ ССР.** «Пограничник» колхози механизаторлари майдонларни бегона ўтдан тозалаб, ёш ниҳолларнинг яйраб ўсишини таъминламоқдалар. Суратда: қанд лавлагига ишлов бериш пайти (чапдан пастда).

Б. КАПНИН фотоси.

◆ **ПРИМОРЬЕ ЎЛКАСИ.** «Труд» жамияти спортчилари Узоқ Шарқда биринчи бўлиб Амур қўлтиғига ўз яхталарини олиб чиқдилар. Бундай елканли Катамаранлар Болтиқ бўйида қурилган бўлиб, улар синовдан муваффақиятли ўтди. Унинг тезлиги соатига 40—50 километрни ташкил этади. Суратда: Амур қўлтиғидаги Катамаран (Юқорида ўнгда).

Ю. МУРАВИН фотоси. ТАСС фотохроникаси.

УЗБЕК ТАРИХИ САТИРАСИ ҲАҚИДА ТАДҚИҚОТ

Ўзбекистон ССР «Фан» нашриёти 1972 йилда филология фанлари доктори Абдурашид Абдуғафоровнинг «Навоий ижодида сатира» номли монографиясини нашр этди. Мазкур монография авторнинг 1966 йилда чоп этилган «Навоий сатираси» номли тадқиқотининг давоми ва якунидир. Бу китобда муаллиф Навоий ижодидаги сатира билан боғлиқ назарий проблемалар, носатирик асарларда сатирик парчалар, образлар, сатирик баҳо ва танқиднинг ўзаро муносабати ва фарқлари, кулгисиз сатира ва сатирада дидактика, дин арбобларининг фош этилиши муаммолари хусусида тўхталади. Шунингдек, Навоий ижодида юмор ва сатирик шоир сифатидаги бадиий маҳорати, новаторлиги, шоир ижодидаги сатиранинг кейинги аср ўзбек адабиёти вакилларига таъсири каби масалалар ёритилади.

Тадқиқотнинг «Баъзи бир заруриий назарий мулоҳазалар» деб аталган биринчи бобида совет адабиётшунослигида эришилган ютуқларга, илмий-назарий хулосаларга асосланиб, Навоий сатираси, унинг тематик хусусиятларини баҳолашда кейинги давр ўлчови билан эмас, конкрет тарихан замонавийликни назарда тутган ҳолда ёндошиш зарурлиги қайд этилади. Автор ушбу бобда Навоий сатирасининг етакчи белгилари сифатида сатирик тасвирда автор образининг актив қатнашиши ва шу тасвирнинг автор томонидан қатъий хулосаларда етказилишини, тасвирдан кўра баҳо ва сифатлашнинг биринчи ўринда туришини таъминлайди.

Кейинги боблар эса Навоий сатирасидаги асосий моментлар тафсилидан келиб чиқиб, бир-бирини тўлдира боради. Масалан, иккинчи боб «Кулгили ҳолат ва кулги» деб аталар экан, кулгининг сатиранинг асосий компонентларидан бири сифатида Навоий моҳирлик билан фойдаланилган характерли мисолларда исботланади.

Мана, шундай мисоллардан бири: «Мавлоно Бу Али. Девонавор юрур. Девона бўлмаса эрди Бу Али тахаллус қилғайму эрди?! Мир Мумтоз... Машпаранжга андоқ мағлубдурким, бир ҳариф илкига тушмаса халос бўлаолмос. Бу жиҳатдан ҳарифлар андин қочарлар. Машҳурдурким, агар икки ҳариф илкига тушса — бири билан ўйнаб, яна бирининг этокин берк тушуб, ўлтурурким, бири қочса, бори бири илкида бўлгай. Баҳар тақдир андоқ беназир киши оз бўлгай».

Ўқувчи кўз ўнгида бир-биридан тамоман ўзгача икки хил шахс, ҳар хил характер намоён бўлмоқда. Буларни тасвирлашда Навоийнинг позицияси ҳам бир хил эмас. Бу мисоллардан муаллиф «Навоийнинг сатирик тасвиридаги бадиий тасвир восита, оҳанг, интонацияларга, ташбеҳ ва сифатларга ниҳоятда диққат қилгани» тўғрисида тўғри хулосага келади.

Тадқиқотнинг «Танқид ва сатира», «Сатира ва дидактика...» сарлавҳали учинчи ва тўртинчи боблари ҳам авторнинг қизиқарли кузатув ва хулосалари жонли мисоллар орқали далилланган. Бунда танқид ва сатира ўртасидаги

ТАҚРИЗ

бир-бирига яқинликнинг шартлиги ҳамда улар ўртасидаги фарқ, шунингдек сатирик дидактиканинг ўзвий боғлиқлиги, ижтимоий-сиёсий, фалсафий, ахлоқий томонларининг муҳим ўрин тутиши тўғрисидаги кенг ва чуқур фикрлар диққатга сазовордир.

Бешинчи бобда ўқувчи Навоий ижодидаги муҳим томонлардан бири — риёкор шайхлар ва дин арбобларини кучи ва роли ҳақида тасаввур ҳосил этса, олтинчи бобда эса шоир ижодида юмор, ундаги қоралов, танқид, юмористик ҳикоялар тўғрисида сўз бориб, қитъа, туюқлардан «Мажолис ун Нафоис» ва «Хазойин ул маоний» дан қатор фактик мисоллар келтирилади. Бобда асосан сатирик бўлмаган асарлар, лавҳа тасвир назарда тутилади.

Китобдаги қизиқарли боблардан бири еттинчи боб «Эзоп тили» ва «Зарифона баён услуби масалаларига доир» деб аталади. Бунда муаллиф сатирага хос икки услуб тўғрисида мулоҳаза юритади: бири сатирик тасвирнинг кесатиқ, рамз, мажоз, шамаъ каби тўрт воситалар орқали ифодалаш услубини рус ва Европа адабиётшунослигида қабул қилинган «Эзоп тили» билан таққослайди. Иккинчиси ўзбек адабиётшунослигида ҳозирга қадар қайд этилмаган «Зарифона баён услуби» бўлиб, муаллиф унинг бош вазифаси асл мақсадни, танқидий муносабатни пардалаш, яширин эмас, балки тасвир ва баённинг гўзал, чиройли, завқли ва қизиқарли бўлишини, кўп маъноли ва икки планли бўлишини таъминлаш, мазмунини қочиримли, имо-ишорали, пичингли ифодалаш, қимтиниб сўзлаш, ўқувчиларда ўз ташаббуси (онг тушунчасига мувофиқ) билан «айтилмаган» (аслида шама, киноя, кесатиқ билан айтилган, аниқ назарда тутилган) тушунчаларнинг шаклланишига йўл қўйиш ва шу кабилардан иборат» деб изоҳлайди.

Охирги бобда автор Навоий ижодидаги сатиранинг кейинги ўзбек адабиётидаги таъсири ва тадрижи тўғрисида фикр юритади. Шундай қилиб мазкур тадқиқот орқали китобхоннинг буюк шоир ва мутафаккир Алишер Навоийнинг серқирра ижодига хос бўлган юксак камолот ва сатирик маҳорати тўғрисидаги тасаввури янада бойиди, навоийшунослигимиз эса яна бир илмий ва қизиқарли тадқиқот ҳисобига кўпайди.

Тўғри, Навоий ижодидаги сатирада кулги ҳолат, юмор, танқид, қораловни бир-биридан фарқлаш анча мураккаб. Шу сабабли тадқиқотда баъзан қайтариқ ҳолларни учратамиз. Жумладан, тадқиқотда 1966 йилда нашр этилган 1 китобида тўхталинган кулги ва унинг турлари мазкур тадқиқотда ҳам, «Кулгили ҳолат, кулги» деган алоҳида боб билан берилган. Бу қайтариқ бизнингча, аввало автор вазифасини бироз мушкуллаштирган, чунки масалани такрорлаш демакдир. Шунингдек, баъзан сатирик йўналишдаги шеърий парчалар билан тўғри танқидий руҳда ёзилган шеърий мисоллар аралашиб қолганлигини ҳам учратиб қоламиз. Бу, албатта, асар қимматини камситмайди. Асар Навоий ижодидаги сатирик тасвирни кенг ва чуқур тадқиқ этгани билан аҳамиятлидир.

Т. ҒАФУРЖОНОВА,
филология фанлари кандидати.

Спорт

СОВЕТ ПАҲЛАВОНЛАРИ МУВАФФАҚИЯТИ

Мадрида ўтган Европа чемпионати Совет Иттифоқи паҳлавонларининг катта ғалабаси билан тугади. Мусобақанинг охирги куни ажойиб штангачимиз Василий Алексеев чемпион номини олди ва иккита янги жаҳон рекорди қўйди: силтаб кўтариш машқида 240 килограмм ва икки машқ натижасига кўра 417,5 килограммлик оғирлиқдаги штангани забт этди. Иккинчи ўринни бошқа бир ватандошимиз — Станислав Батшчев эгаллади. Яқиндагина жаҳон рекорди қўйган бельгиялик Серж Рединг бу ерда муваффақиятсизликка учради. У бошлангич оғирликни ҳам кўтаролмай, нурашдан чиқиб кетди.

Совет полвонлари орасидан олти киши чемпион бўлди, бир киши иккинчи ўринни ва бир штангачи учинчи ўринни эгаллади. Бу СССР спортчиларига команда ҳисобида ҳам ғалаба қозонишимконини берди. Болгария паҳлавонлари иккинчи ўринда қолдилар.

КОРЧНОЙ ЯГОНА ПЕШҚАДАМ

Ленинградда ўтаётган зоналараро шахмат турнирида Корчной 12 турдан сўнг тўққиз очко тўплаб ягона пешқадам бўлиб олди. Американлик Бирн ундан ярим очко орқада. Совет гроссмейстери Карпов ҳам шунча очко тўплаган. Лекин унинг запасда тугалланмай қолган ўйини бор.

Кучли «учликка» кириш учун Смейкал, Ларсен, Хюбнерлар ҳам асосий даъвогар бўлиб турибдилар. Мусобақа тугашига яна беш тур қолди.

БУГУН ЛУЖНИКИДА

Футбол бўйича жаҳон чемпионлари — бразилияликлар бугун Лужникида Совет Иттифоқи терма командаси билан ўртоқлик учрашуви ўтказадилар. Чемпионлар 18 июнь куни пойтахтга келишди. СССР терма командаси устозлари мазкур мусобақа олдидан 19 футболчини тўпладилар. Булар Руданов, Пильгуй, Дзодзуашвили, Хурцилава, Капличний, Ловчев, Ольшанский, Звягинцев, Мунтян, Колотов, Васенин, Федотов, Кузнецов, Папаев, Никонов, Козлов, Онищенко, Зинченко ва Блохинлардир. Ўртоқлик учрашуви «зангори экран» орқали маҳаллий вақт билан 22 дан 25 минут ўтганда кўрсатилади. Ўйин олдидан СССР терма командаси ва ЦСКАнинг собиқ капитани хизмат кўрсатган спорт мастери Альберт Шестеревнинг футбол билан хайрлашув маросими ўтказилади.

ЎЗ УЙЛАРИДА ҒАЛАБА

РСФСР VI зонасида қатнашаётган Узбекистоннинг «А» класси футбол командалари сафардан қайтиб келиб ўз уйларида учрашув ўтказдилар. Учрашувларнинг аксарияти мезбонларнинг қўли баланд ҳолда ўтди. Мана ўйин натижалари: «Янгиариқ» — «Нефтяник» (Фарғона) — 1:0, «Автомобилист» (Термез) — «Нефтяник» (Тожикистон ССР нинг Ленин райони) — 1:0, «Янгиер» ўз уйида жиззахликлар билан асосий вақт ичида дуранг ўйнади. 11 метрлик штраф зарбаларини мўлжалга аниқроқ тепган жиззахликлар 4:3 ҳисобида ғалаба қозондилар. Андижон футболчилари Жамбулнинг «Олатоу» командасига ютқазиб қўйди — 1:2.

ВАҚТЛИ МАТБУОТ ТАРҚАТУВЧИЛАР СЕМИНАРИ

Янгийўл шаҳрида Тошкент ва Сирдарё области ҳамда Тошкент шаҳар вақтли матбуот-тарқатувчи «Союзпечать» ходимларининг семинар-йиғилиши уч кун давом этди.

Семинарда Ўзбекистон ССР алоқа министрлиги республика «Союзпечать»и бошқармасининг бошлиги ўртоқ М. Хўжаева «Республикада вақтли матбуот тарқатишнинг аҳволи ва вазифалари тўғрисида» доклад қилди. Шунингдек, Тошкент шаҳар «Союзпечать» бошлиги ўртоқ Э. Ҳамидов «Чакана савдо йўли билан вақтли матбуотни тарқатиш», Тошкент область «Союзпечать»нинг бошлиги ўртоқ М. Маматов «Обунани уюшқоқлик билан ўтказиш йўллари» деган мавзуларда қўшимча докладлар қилишди.

Семинар-йиғилиш қатнашчилари ўзаро фикр алмашиш билан бирга вақтли матбуот тарқатишни яхшилаш йўллари бўйича бир қанча чора-тадбирлар белгилаб олдилар.

КИНО

ЗУЛМАТ ИЧРА НУР

Қардош тожик кинематографистлари XIX асрнинг буюк мутафаккири, олими Аҳмад Дониш ҳаёти ва ижодий фаолиятига бағишланган бадиий фильм яратишди. Машҳур тожик совет ёзувчиси Садриддин Айний Аҳмад Донишга «Бухоро амирлигининг қоронғу тунида порлаб кўринган тонг юлдузи» деб, юксак баҳо берган эди.

Ҳақиқатан ҳам файласуф, астроном, шоир, тарихчи, педагог, рассом, дипломат бўлган Аҳмад Дониш ўзининг бутун умрини ҳақиқат учун, ижтимоий тараққиёт учун курашга сарфлайди. Чуқур фикр юритувчи олим фақат Россия билан бўлган дўстона муносабатгина ўз халқининг осойишта ва тинч ҳаётини таъминлаши мумкинлигини тушуниб етади.

Бухоро амирлигидан дастлаб Россияга борган элчилар группаси составида Аҳмад Донишнинг секретарлик вазифасини адо этган эди. Петербургга боргач, унинг дипломатик қобилияти намоён бўлади. Шу сабабдан бўлса керак амир иккинчи маротаба Петербургга юборган элчилар сафига яна Аҳмад Донишни киритади.

Давлатни бошқаришдаги амирнинг тутган сиёсати Аҳмад Донишда норозилик туғдиради. Бир қанча сиёсий реформалар ўтказиш тўғрисидаги унинг таклифи амирга ёқмади. Чунки, ҳукмдорлар халқ манфаатини кўзлаб иш тутадиганларни ёқтирмас эди. Сўнгра у амир саройини ташлаб кетишга мажбур бўлади.

Лекин орадан бир оз вақт ўтгач, уни яна саройга чақириришади. Амирга Россия билан бўлган муносабатларида дипломат Аҳмад Донишнинг ёрдами муҳим ва зарур эди. Руслар Туркистон ўлкасини забт қилгач, Россия билан сулҳ тузишга тўғри келади. Ана шундан сўнг у учинчи марта Петербург шаҳрига келади.

Дипломат энди рус пойтахтининг ҳаёти, илғор фикрли кишилари билан яқиндан танишади. Пулково обсерваториясига бориб астрономия профессори О. В. Струве билан суҳбатлашади. Россиянинг маданий ҳаёти унда жуда катта қизиқиш уйғотади. У театрларга, музейларга боради. Ўша пайтдаги рус зиёлилари Аҳмад Донишнинг ақлу-идроки ва истеъдодига юксак баҳо берилган. У машҳур рус танқидчиси В. Стасов билан танишади, яқиндагина Ўрта Осиё сафаридан қайтиб келган рассом В. Верешчагин асарлари кўргазмасини бориб кўриб, уни юксак баҳолайди.

Аҳмад Дониш Петербургда юрганида италиялик машҳур қўшиқчи Аделина Патти гастролга келган пайт эди. Аҳмад Дониш унинг спектаклларига тушади. Аделинанинг таъсирчан, кучли қўшиқлари дипломат қалбини ром этади ва унга атаб шеърлар битади.

Булардан ташқари Аҳмад Дониш Петербургнинг архитектура гўзаллигини ўз шеърларида қайта-қайта таъкидлаган. Олим Петербургдан катта таассуротлар билан Бухорога қайтди.

Фильмдаги Аҳмад Дониш образини Тожикистон ССРда хизмат кўрсатган артист, Лоҳутий номли театр актёри Маҳмуд Воҳидов яратган. У «Зумрад»даги Шариф, «Ҳасан аравакаш»даги Ражаб, «Жўра Саркор»даги Қодиров, «Рустами достон» ҳамда «Рустам ва Суҳроб»даги Тўлад образларини тўлақонли яратган артистдир.

—Аҳмад Дониш образи устида ишлар эканман, —дейди М. Воҳидов, — мен энг аввал унинг илму фанга бўлган интилишини, халқлар ўртасидаги дўстлик ва маданий алоқаларни ривожлантиришдаги хизматларини шу образ талқинида аниқроқ ифодалаб беришга ҳаракат қилдим.

Картинадаги Аделина Патти ролини Москва Катта театрининг солисти, СССР халқ артисткаси Галина Вишневская ижро этган.

Сценарий муаллифлари Расул Ҳодизода ҳамда Валентин Максименковлар танлаган тема диққатга сазовор бўлиб, у замонамиз кишиларини атоқли тарихий шахслар ҳаёти билан таништиришда муҳим аҳамиятга молик. Фильмни постановкачи-режиссёрлар: Игорь Усов ва Абдусалом Раҳимовлар экранлаштирган. Александр Дибривний операторлик қилган.

«Тожикфильм»да яратилган бу тарихий кинокартина студия ижодий ходимларининг қўлга киритган яна бир янги ютуғидан далолат бермоқда.

Ш. МИРЗАЖОНОВ.

● **ПОЙТАХТИМИЗнинг кўпгина кинотеатрларида «Тундаги юлдуз» бадиий фильми томошабинлар эътиборини ўзига жалб қилмоқда. Суратда: фильмдан кадрлар.**

АЖОЙИБОТЛАР ОЛАМИДА

КАКТУСЛАР ВИСТАВКАСИ

✦ **ВАРШАВА.** Хожовадаги маданият парки нинг павильонларидан бирида кактуслар виставкаси очилди. Унда мингдан ошиқ шу ажойиб ўсимлик намойиш этилмоқда.

Қизил тусдаги чоғроқ бир тароқсимон кактус мутахассисларни айниқса қизиқтирмоқда. Гиннлик Анна Хинц шуни ўстиришга муваффақ бўлди. Кактус ўстирувчиларнинг фикрига кўра, бу хилдаги кактус камдан-кам бўлиб, бутун дунёда бармоқ билан санарли даражададир.

Умрида бир мартагина гуллаб, нейин қурийдиган тўрт метрли Агава ҳам виставканинг ноёб экспонати ҳисобланади.

Хожовадаги ғалати кактуслар виставкаси кўпдан-кўп гул ишқибозлари ва сайёҳларни жалб қилмоқда.

ПАПКАДАН МИНОРА

✦ **БЕРЛИН.** Лейпциг шаҳар архивида сақланаётган ҳужжатлар солинган 600 мингта папкаларни устма-уст қўйилса, 5,5 километр баландликдаги минора қад кўтаради. Шу архив ҳужжатлари орасида Лейпцигга шаҳар ҳуқуқи берилганлиги тўғрисида ёзилган ва 1165 йилда Маркграф Отто Фон Мейссен имзолаган ёрлиқ алоҳида қийматга эга. Лейпцигнинг қарийб 800 йиллик тарихи тўғрисида ёзилган ҳужжатларнинг кўпи шаҳар ишчилар қаракатига, шунингдек немис пролетариати биринчи революцион партиясининг йўлбошчиси Август Бебель фаолиятига бағишланган.

Лейпциг шаҳар архиви Совет Иттифоқи, Венгрия, Польша шунингдек Япония ва Австралия тарихчи олимлари билан қалин алоқа боғлаб турибди.

ЯНГИ МУЗЕЙ ШАҲАР

✦ **ВАРШАВА.** Карпат бўйидаги кичик бир Беч шаҳарчаси IX асрдаёқ муҳим роль ўйнарди. Савдо йўллари чорраҳасида жойлашган шаҳар тез ривожланди. Лекин XVIII асрдан бошлаб унинг аҳамияти секин-аста пасая борди. Шаҳар хўжалиги ишдан чиқди, вақт ўтиши билан қадимги қалъа деворлари қулаб тушди.

Краковлик реставраторлар қадимги шаҳарни жонлантиришга қарор қилишди. Беч аҳолисининг актив қатнашувида шаҳар яқин орада ўрта аср архитектурасининг янги музейига айланади.

Қалъа бинолари, XV аср шаҳар маҳкамаси биноси биринчи навбатда тикланмоқда. Реставрация қилинган XIV асрга мансуб шифохона ва қалъа мораларидан бири сайёҳларнинг эътиборини сўзсиз жалб қилади. Риволтларга кўра, шу минорада ўрта асрларда Польшада ягона жаллодлар мактаби жойлашган.

УМРИ УЗОҚ ПОЛЯК

✦ **ВАРШАВА.** Польшадаги Оснувна қишлоғида истиқомат қилувчи Ян Голомб шу йил 112 ёшга кирди. У биринчи ва иккинчи жаҳон урушлари, Улуғ Октябрь Социалистик революциясининг шоҳидидир. Шу вақт ичида инсоният фан-техника соҳасида тўнтариш қилиб, автомобиль, самолёт, космик кема ясади.

Ҳозирги вақтда Ян Голомб ўз қишлоғида набираси ва унинг эри билан бир оилада яшамоқда, олтита чеварасини тарбиялямоқда.

Редактор
А. ИСМОИЛОВ.

Реклама ва эълонлар

ТВ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

12.30 дан — **Москва кўрсатади.**

ТОШКЕНТ КУРСАТАДИ

18.30 — **Кўрсатувлар программаси.**

Ўзбек тилида: 18.35 — **«Мактабимиз — фахримиз»**, 19.15 — **«Ахборот»** информацион программаси (рус тилида), 19.30 — Шеърият муҳлисларига, 19.40 — **«Ахборот»** информацион программаси, 20.00 — **«Тўрткўл баҳодирлари»**. Иккинчи кўрсатув, 20.25— «Халқ созанда, бастакорлари». Ғанижон Тошматов.

21.25 дан — **Москва кўрсатади.**

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ КУРСАТАДИ

10.55 — **Кўрсатувлар программаси.**

Рус тилида: 11.00 — **«Старшеклассник»** программаси, 11.30 — **«Билмасвой саёҳат қилади»**. Қўғирчоқ фильм, 12.15 — **«Менинг исмим Хўжа»**. Бадиий фильм (ўзбек тилида).

18.30 дан — **Москва кўрсатади.**

ТОШКЕНТ КУРСАТАДИ

22.25 — **«Спортлото»нинг бахтли 6 рақами»**. Реклама (рус тилида). 22.35 — **«Кўчиб юрувчи фронт»**. Бадиий фильм (ўзбек тилида).

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ КУРСАТАДИ

19.00 — Тошкент янгиликлари. 19.15 — **«Йўқлама»**. Телевизион фильм (ўзбек тилида).

Рус тилида: 19.45— **«Адашган»**. Телевизион бадиий фильм, 21.00 — Реклама ва эълонлар, 21.20 — Еш ижрочилар Бутуниттифоқ конкурси лауреати Ш. Йўлдошев чалади.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА 21 VI да — **Севги тумори.**

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Салом ва хайр — «ЎЗБЕКИСТОН» (жуфт соатларда), ҲАМЗА номли (кундуз ва кечқурун).

Урнини топган киши — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ДРУЖБА» (кундуз ва кечқурун).

Бахтли нема командири — «МОСКВА» (тоқ соатларда), «ВОСТОК», «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун).

Саңлаб қолиниган исм (эрталаб соат 11, кундуз соат 5), **Гапиравершисин** (кундуз соат 1, 3, кеч соат 7 ,8.45, 10.30 минутда) — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ».

Филлар — менинг дўстларим (2 серия) — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

Усмирлар — «КЎКЧА» (кундуз ва кечқурун).

Сайҳа — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Ужар капитан — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (жуфт соатларда, кундуз ва кечқурун).

Сибирлик аёл — «ДРУЖБА» (кундуз соат 4, 5, кеч соат 8 да).

Катта сайр — «ЎЗБЕКИСТОН» (кеч соат 8 да).

ЁЗГИ БИНОДА

Ун икки стул — КИРОВ номли.

Бахтли кема командири — «ФЕСТИВАЛЬ».

Отам, онам, хизматкор ва мен — «ХИВА».

Ҳамма гапни айтмабсиз, Ферран — ТЕЛЬМАН номли.

ЛЕНИН КОМСОМОЛИ БОҒИНИНГ
«ЯШИЛ ТЕАТРИДА»
«СИЗ ЁҚТИРГАН САНЪАТКОРЛАР»
туркумидан

22 июнда
Фарғоналик лирик хонанда Узбекистон ССР да хизмат кўрсатган артист Таваккал ҚОДИРОВ

23 ИЮНДА
Қирғизистонда хизмат кўрсатган артистна Ерниной ХАТАМОВА ва солист Исроил УСМОНОВ

24 ИЮНДА
Хушовоз хонанда Узбекистон ССР халқ артисти Муроджон АҲМЕДОВ иштирокида

КАТТА КОНЦЕРТ

ҚАТНАШАДИЛАР:

Боғ қошидаги «ТАНОВОР» ашула ва рақс ансамбли.

Концерт кеч соат 8.30 да бошланади. Билетлар сотилмоқда.

Касса кундуз соат 12 дан ишлайди.

СИЗНИ КУТАМИЗ ҚУШИҚ ВА РАҚС ШАЙДОЛАРИ.

Узбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри.

№ ИНДЕКС 64697.
Р—01534 В. 1760.